

KLAMSTVÁ A KONŠPIRÁCIE

PRÍRUČKA PRE STREDNÉ ŠKOLY

AKO SA BRÁNIŤ MANIPULÁCI

PREČO
SME
NAPÍSA
LÍ
TÚTO
PRÍRUČKU

Žijeme v dobe, keď na ovplyvnenie myslenia ľudí nepotrebujete vlastniť celoštátnu televíziu, stačí vám dobre spravovaný profil na Facebooku.

Fakty nie sú dôležité, najviac lajkov môže pozbierať ten, kto je najtvrdší, najhlučnejší a ten, kto vytvorí dojem, že prináša niečo, čo bežné médiá zamlievajú.

Sociálne siete dali každému človeku možnosť, aby fotku, video, status či článok rozšíril medzi tisíce ľudí. Zároveň tak vznikol priestor, v ktorom sa môžu voľne šíriť aj vyložené nezmysly. Na Facebooku ich nikto nekontroluje, záleží len na ľuďoch, čo budú zdieľať a lajkovať.

Tieto vlastnosti sociálnych sietí začala využívať skupina médií nového typu, ktoré sa snažia vytvoriť protiváhu tradičným médiám. Samy seba nazývajú „alternatívne“, inak sa pre ne ujal skôr názov „konšpiračné“ alebo „dezinformačné“.

Neznamená to, že by šíрили len lži a konšpirácie typu, že Američania nikdy nepristáli na Mesiaci. Viac či menej viditeľnou manipuláciou sa však snažia presvedčať ľudí, že súčasný demokratický systém nefunguje alebo že našej kultúre hrozí apokalypsa pod náporom migrantov.

Šírenie ich príspevkov následne zabezpečujú rôzne facebookové skupiny, často s neznámym pozadím, ale aj bežní užívatelia.

Dezinformačným médiám nevyčítame to, že majú k týmto témam vyhranený postoj. Je právom každého myslieť si o Európskej únii alebo o migrantoch, čo uzná za vhodné. Je zrejmé, že Európska únia a jej štáty čelia množstvu problémov, medzi ktoré patrí aj neschopnosť zastaviť nekontrolovanú migráciu do Európy.

Dezinformačným médiám však vyčítame, že svoje posolstvá šíria za cenu toho, že si vymýšľajú alebo si realitu prispôbujú. Aj vďaka takýmto médiám môže bežný užívateľ Facebooku získať pocit, že migranti sú pre Slovensko problémom číslo jeden a že Európska únia je na pokraji rozvratu kvôli moslimom, ktorí v skutočnosti tvoria necelých päť percent jej obyvateľov.

To je prvý predpoklad k tomu, aby ľudia volili extrémistov, ktorí tieto predstavy priživujú a ktorých politika je založená na podnecovaní nenávisti ku každému, kto nezapadá do ich podoby sveta.

O čo nám ide

Táto príručka sa snaží v prvom rade poukázať na to, že mnoho ľudí na Slovensku si vytvára názory na základe prekrútenej reality.

Na konkrétnych príkladoch ukazujeme, ako tisíce slovenských užívateľov šíрили a lajkovali zmanipulované príspevky.

Nesnažíme sa však nekriticky obhajovať tradičné médiá, ktoré zďaleka nie sú bezchybné. Na rozdiel od samozvaných alternatívnych médií však publikujú články, ktoré sú overené a za ktoré niekto nesie zodpovednosť.

Radi by sme prispeli k tomu, aby ľudia k sociálnym sieťam pristupovali opatrne, a pamätali na to, že aj oni môžu vlastným zdieľaním šíriť dezinformácie, ktoré im niekto úmyselne podsúva.

Komu je príručka určená

Táto príručka vznikla ako kolektívne dielo niekoľkých novinárov a aktivistov, ktorí sa venujú sociálnym sieťam a fungovaniu dezinformačných médií.

Je určená komukoľvek, koho zaujíma dianie na slovenskom Facebooku a techniky, pomocou ktorých je možné ovplyvniť názory ľudí.

Môžu ju využiť aj študenti a žiaci slovenských stredných škôl ako doplnkový materiál na hodinách náuky o spoločnosti, informatiky alebo mediálnej výchovy.

Príručka obsahuje okrem konkrétnych ukážok manipulácie aj niektoré praktické cvičenia a návody pre študentov aj na to, ako rozoznať falošnú fotografiu alebo zmanipulovaný titulok a návrhy na diskusie.

Na okraji stránok sú vysvetlené aj rôzne termíny, ktoré sa v súvislosti s touto témou objavujú.

Rozsiahlejšia verzia príručky bude prístupná na webstránke Denníka N. V priebehu apríla tam zverejníme túto príručku vo formáte PDF, ako aj všetky použité obrázky a screenshots, ktoré si bude môcť záujemca stiahnuť do počítača, pokiaľ by ich chcel ďalej využiť.

Príručka obsahuje viacero konkrétnych príkladov na rozpoznanie dezinformácií a návrhy na cvičenia so žiakmi, pri ktorých je možné ilustrovať, aké jednoduché je rozšíriť neexistujúcu alebo zmanipulovanú správu.

VLADIMÍR ŠNIDL
reportér

Kto sú autori

Vladimír Šnidl vyštudoval politológiu na Univerzite Karlovej v Prahe. Pracoval v českých Hospodárskych novinách a denníku SME, patrí medzi zakladajúcich redaktorov Denníka N. O konšpiračných weboch napísal sériu textov, chodí o nich prednášať na stredné školy, aj v spolupráci s Metodicko-pedagogickým centrom.

Na texte sa svojimi pripomienkami podieľali novinári Denníka N **Martin M. Šimečka**, **Juraj Koník**, **Rastislav Kačmár**, **Filip Struhárik**, tréner kritického myslenia **Ján Markoš**, grafik a publicista **Jakub Goda**, odborník na extrémizmus a analytik Globsec Policy Institute **Daniel Milo**, stredoškolský učiteľ a aktivista **Juraj Smatana**, politológ **Martin Kovanič**, učiteľka 2. stupňa ZŠ **Adriana Parížeková**, stredoškolský učiteľ **Stanislav Ďurek**.

facebook

Nástup sociálnych sietí zmenil možnosti, ako sa dá ovplyvniť myslenie veľkej časti populácie. Predovšetkým Facebook, ktorý sa u nás začal vo veľkom udomáčňovať okolo roku 2009, vytvoril priestor, kde sa každý deň vyskytujú státisíce Slovákov.

Tí boli predtým odkázaní na tradičné médiá: televízie, rozhlasové stanice, noviny, časopisy a internetové denníky. Pokiaľ tradičné médiá chceli ľudí informovať, museli ich primäť, aby si pustili televízne noviny, aby si kúpili ich noviny, alebo aktívne navštevovali ich internetové stránky.

Robiť tento typ spravodajstva bolo technicky náročné: médiá potrebovali televízne štúdiá, prenosové vozy, tlačiarne alebo museli publikovať stále nové a nové články na svojom webe, aby si k nim čitatelia zvykli sa vracieť. Na to zároveň potrebovali redakcie novinárov, ktorí informácie zisťovali a dokázali ich spracovať

do podoby článku, televíznej alebo rozhlasovej reportáže. Dnes stačí za týmito ľuďmi prísť na jedno obrovské virtuálne miesto, ktorým je Facebook. Človeku, ktorý chce ovplyvniť ich myslenie, teoreticky stačí, aby si na Facebooku založil profil a zdieľal tam chytľavé statusy, odkazy na články alebo fotky. Užívateľia sa na jeho profil ani aktívne nemusia vracieť – stačí, že si raz označia, že tento profil chcú sledovať a príspevky sa im budú automaticky zobrazovať. Informácie sa vďaka tomu môžu dostať k tisícim ľuďom aj mimo dosah tradičných médií.

Vďaka Facebooku sa tak môže šíriť takmer čokoľvek, vrátane vulgárnych a nenávisťných príspevkov, vymyslených alebo neoverených správ, ktoré by tradičné médiá neuvěřili.

To však je iba jedna rovina. Facebook a sociálne siete okrem toho priniesli aj viacero pozitívnych zmien, ktorými túto príručku začneme.

1.1 Pozitívne vplyvy sociálnych sietí

1 PRÍKLAD Z JEDNÉHO STATUSU MÔŽE BYŤ CELOSPOLOČENSKÁ TÉMA

Facebook dnes slúži okrem iného ako miesto, kde sa človek môže „vyžalovať“, môže ľuďom povedať napríklad o krivdách, čo môže mať aj pozitívny účinok.

Ako ilustratívny príklad sme vybrali príhodu Miguela Gonzáleza, mladého muža pôvodom z Guatemaly, ktorý žije na Slovensku. V januári 2016 zverejnil status, v ktorom opisoval svoj zážitok z bratislavského Music baru Priatelja. Miguel sa sťažoval, že ho ochrankári baru nechceli s kamarátom pustiť dnu pre jeho tmavšiu pleť. Namiesto toho mali rasistické poznámky a strúhali naňho grimasy.

Z jeho statusu sa stal okamžite takzvaný virál, teda rýchlo šírené posolstvo, ktoré pobúrení používateľa Facebooku masovo šírili medzi sebou. O Miguelovom príbehu sa za pár hodín dozvedeli desiatky tisíc ľudí.

Celú vec si všimli aj tradičné médiá, ktoré o Miguelovi napísali, pričom kontaktovali majiteľov podniku a žiadali o vysvetlenie. Z jedného statusu sa tak stala spoločenská téma.

Zrejme aj na základe tohto tlaku sa majitelia baru rozhodli reagovať, Miguelovi ponúkli stretnutie a podľa jeho svedectva sa dočkal aj ospravedlnenia.

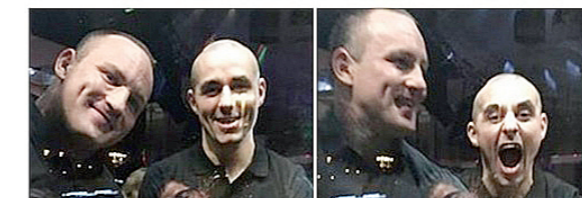
2 PRÍKLAD OSOBNOSTI MÔŽU FANÚŠIKOV OSLOVOVAŤ PRIAMO

Facebook, YouTube, Instagram umožnili vyniknúť rôznorodým umelcom a zabávačom bez toho, aby mali prístup do tradičných médií.

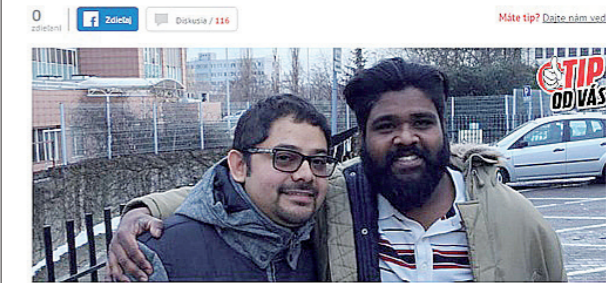
Samostatnou skupinou sú takzvaní youtuberi, ktorí sa

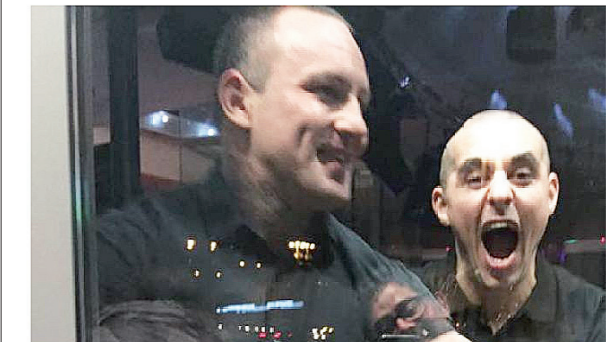
SLOVAK FRIENDS, PLEASE SHARE:
Today for the first time in my life I experienced the worst type of racism. I was told that Niggers like me were not welcomed(I'm hispanic). This happened at Music Bar Priatelja This is what the face of racism looks like. To all of my Slovak friends, please boycott Alize and also please share this and let's inform people what kind of establishment this is. In the almost 9 years that I have lived in Slovakia I have never been treated like this...Also if you have had this happen to you please go to their page and leave your feedback. <https://www.facebook.com/musicbarpriatelja>

Miguel po otrasnom zážitku v bratislavskom bare nemieni mlčať: Ostré reakcie na účet podniku!

Rasistické reči sa skončili. Sľúbil majiteľ bratislavského podniku

živá tým, že vyrábajú vlastné videá na portál YouTube, kde ich sledujú tisíce ľudí.

Najúspešnejším slovenským youtuberom je Daniel Sebastián Strauch, vystupujúci pod prezývkou Gogo. Na jar roku 2017 mal vyše 1,5 milióna odberateľov bez toho, aby mal v minulosti vlastnú show v televízii. Jeho videá majú vyššiu sledovanosť než bežné televízne relácie. Pred voľbami 2016 využil svoju popularitu a vyrobil video, v ktorom sa snažil mladých ľudí presvedčiť, aby išli voliť.

1.2 Negatívne vplyvy sociálnych sietí A) Podvrhy, výmysly

Facebook nemá nástroje, ako brániť šíreniu neznmyslov. Firma sa síce snaží tieto nástroje postupne budovať, nateraz však blokuje len pornografiu alebo vyložene extrémistické prejavy (aj to iba vtedy, ak ich niekto aktívne ohlásí). To je rozdiel proti tradičným médiám, vrátane bulváru, ktoré svoje informácie pred publikovaním overujú, lebo inak by riskovali žaloby a stratu reputácie.

Na Facebooku záleží iba na užívateľoch, čo budú zdieľať. To vedie k opakovaným prípadom, keď sa sami užívatelia postarajú o šírenie vymyslenej informácie (takzvané-

Hoax

Pôvodne sa takto označovala poplašná správa, ktorá sa posielala mailom, dnes sa takto nazýva podvrh/klamstvo šírené sociálnymi sieťami. Môže mať žartovný, ale aj politický charakter.

ho hoaxu) – buď preto, že pôsobí presvedčivo, alebo len podporuje podvedomé obavy ľudí a ich videnie sveta.

1 PRÍKLAD UTEČENCI VO VLAKU

Koncom leta 2015 začala vrcholiť utečenecká kríza. Každý deň prichádzali správy o tom, ako migranti prespávajú na stanicích v Taliansku alebo Budapešti a snažia sa dostať do Nemecka. V tejto atmosfére sa na Facebooku rozšírila fotka, ktorá zachytávala údajne dramatickú situáciu na železničnej stanici v Chebe na západe Česka. Bolo na nej vidieť prichádzajúci motorový vlak, ktorý je preplnený mužmi tmavšej pleti.

Fotka vzbudzovala pocit, že nekontrolovaný pohyb migrantov sa už prelieva z Nemecka do Českej republiky. Šírla sa medzi tisíckami ľudí zrejme z obavy, že je skutočná.

O čo v skutočnosti šlo? Za všetkým bol jednoduchý podvrh. Dodnes neznámy autor vzal obyčajnú fotku zo železničnej stanice a v počítači do nej „nalepil“ migrantov. Nekomrovaná invázia z Nemecka do Česka po železnici sa v skutočnosti nikdy nekonala.

Petr
Cheb nádraží
Album: Mobilní příspěvek
Sdíleno s: Veřejný
Sdílet: Včera
Otevřít prohlížeč fotek
Slápnout
Sdíleno: 1 359

Demagógia

Ohlupovanie, manipulovanie občanov. Demagógiu robí politik, ktorý namiesto riešenia problémov útočí na kritikov, odvádza pozornosť, ponúka falošného nepriateľa, proti ktorému vraj treba bojovať.

2 PRÍKLAD RÓMOVIA NEPLATIA ZA LIEKY

Stálou slovenského Facebooku je vymyslený status, že Rómovia nemusia platiť za lieky. Opisuje údajnú skúsenosť neznámeho otca, ktorý čakal v lekárni na výdaj liekov. Pred ním stála rómska rodina, ktorá za lieky nezaplatila. Muž to chápal ako zjavnú nespravodlivosť a vyzval ľudí, aby jeho príbeh zdieľali.

ŠOK v lekárni, informujte VŠETKÝCH!
Do minulého týždňa som to netušil, ale Rómovia nemusia platiť za lieky. Bol som v lekárni kúpiť deťom kvapky na kašeľ do nosa atď. Predo mnou boli ONI, vybrali si lieky a potom vytiahli papier zo sociálky ... lekárnička ho potvrdila a odišla.

Pýtal som sa, čo to bolo a ona mi potom povedala, že sú sociálne slabí, tak im štát platí lieky. Skoro to so mnou seklo, zaplatil som 20 EUR a našťavaný išiel domov. Pracujem, platím SP, ZP, dane - a to všetko na nich a im podobným. PROSÍM, ZDIELAJTE TO ĎALEJ, S TÝM SA MUSÍ NIEČO UROBIŤ!

Informácie z tohto statusu boli opakovane vyvrátené. Už v novembri 2011 ho server Topky.sk zaradil medzi desať najznámejších hoaxov, ktoré sa v tom čase šírili internetom. Média ho vyvracali aj v roku 2013 alebo v januári 2017. Ministerstvo zdravotníctva aj Sociálna poisťovňa vtedy museli znovu potvrdzovať, že štát Rómom ani sociálne slabým lieky neprepláca – zľavy na lieky majú iba dôchodcovia, deti do šesť rokov a ťažko postihnutí.

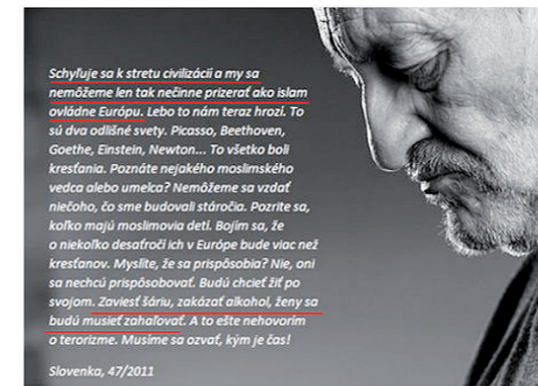
Status zrejme ani nepochádza zo Slovenska, už v roku 2011 sa rovnaký príbeh šírili aj v češtine. Mnohí ľudia ho však stále považujú za pravdivý, nezriedka pridávajú aj vulgárne komentáre na adresu Rómov.

Status pritom zrejme ani nepochádza zo Slovenska. Rovnaký príbeh totiž vznikol aj v Česku. Facebookom sa takýto status šírili aj začiatkom roku 2017. Mnohí ľudia ho zjavne naďalej považujú za pravdivý, nezriedka pridávajú vulgárne komentáre na adresu Rómov.

Oblúba statusu sa dá vysvetliť ľudskou povahou. Pokiaľ človek žije v predstave, že Rómovia majú na Slovensku jednoduchší život a štát im všetko platí, stačí, aby mu niekto podhodil zdanlivý dôkaz. Podvedome sa poteší, že sa ukázalo, že mal pravdu, a príbeh pomáha šíriť bez toho, aby si overil najzákladnejšie fakty.

3 PRÍKLAD LASICA VARUJE PRED ISLAMOM

Ďalším obľúbeným žánrom Facebooku sa stali vymyslené citáty. Dôvod je zřejmý: keď ja, ako bežný užívateľ

Páči sa mi to
Komentár
Zdieľať
680 ľuďom sa to páči.
1 370 zdieľaní

chcem oznámiť svetu, napríklad, že islam je zlo, môj status bude v lepšom prípade zdieľať len pár mojich priateľov. Pokiaľ však takýto výrok vložím do úst známej osobnosti, môže to zaujať tisíce ľudí, ktorí túto osobnosť poznajú.

V Česku často podsúvajú vymyslené citáty zosnulému hercovi Janovi Werichovi. Na Slovensku je to Milan Lasica. Napríklad v septembri 2015 sa Facebookom šírili citát s Lasicovou fotkou, v ktorom mal herec varovať pred islamom. „Nejmôžeme sa len tak nečinne prizerať, ako islam ovládne Európu,“ hovoril údajne Lasica.

Aby autori dali Lasicovmu citátu presvedčivosť, doplnili k nemu aj „zdroj“: rozhovor pre 47. číslo týždenníka Slovenka v roku 2011. Lasica pritom v roku 2011 neposkytol Slovenke ani jeden rozhovor.

K autorstvu falošného citátu sa prihlásil Pavol Zlacký, ktorý na Facebooku administruje recetistickú stránku Drž hubu a upleť mi sveter. Za vytvorenie koláže sa ospravedlnil. To, že citát napokon mohlo vidieť až 300-tisíc ľudí na Facebooku Zlackého zaskočilo. „Svedčí to o zásadnom nedostatku kritického myslenia v našej spoločnosti,“ povedal pre Hospodárske noviny.

Šíreniu takýchto výmyslov sa prakticky nedá zabrániť. Tradičné médiá síce často upozornia na to, že ide o dezinformáciu. Od ľudí, ktorí pôvodný hoax zdieľali, sa však dá ťažko čakať, že následne budú zdieľať aj článok, ktorý tvrdí, že je to výmysel.

4 PRÍKLAD HOAX ŠÍRENÝ OSOBNOSŤOU

Ešte väčší problém nastáva vo chvíli, keď šíreniu internetových nezmyslov naozaj napomáha známy človek, ktorý má sám na sociálnych sieťach desiaty tisíce fanúšikov. Vďaka tomu môžu získať väčšiu dôveryhodnosť a zároveň sa násobne zvyšuje počet ľudí, ktorí nezmyslu môžu podľahnúť.

Medzi vplyvných šíriteľov internetových bludov sa na

Slovensku zaradil politik a podnikateľ Boris Kollár. Na Facebooku ho v marci 2017 sledovalo okolo stotisíc ľudí. Kollár svoj profil využíva okrem iného na to, aby prízivoval strach z migrantov, z homosexuálov, či spochybňoval európsku integráciu. Preto zdieľa články z tradičných i dezinformačných médií, ktoré sa týmto témam venujú.

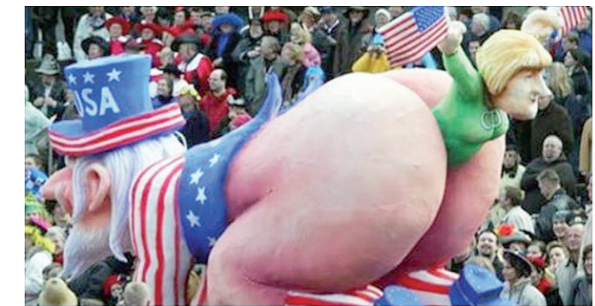
Kollárovým profilom občas prešli aj vyložené nezmysly. V auguste 2016 zdieľal fotografiu, ktorá mala podľa jeho popisu pochádzať z Česka. Na návštevu Prahy v ten deň dorazila nemecká kancelárka Angela Merkelová, ktorú mnohí Česi kritizujú pre jej ústretovej postoj k migrantom z moslimských krajín.

Z fotografie sa zdalo, že Merkelová v Prahe vítali značne expresívnym spôsobom: na ulici bolo vidieť demonštrantov s nadrozmernou postavou symbolu USA „Strýčka Sama“, ktorému trčala zo zadku postavička Merkelovej. „Takto ju vítajú v Česku,“ okomentoval to Kollár. V skutočnosti sa však takáto demonštrácia v Prahe nekonala.

Aj krátkym googlovaním sa dalo zistiť, že fotografia nemá nič spoločné s Prahou ani s utečeneckou krízou. Fotka v skutočnosti zachytáva demonštráciu z marca

Boris Kollar
4 hrs

Takto ju vítajú v Česku

Like
Comment
Share
1.8K
Top Comments

Vrschknecht: 3. März 2003 - Angela Merkel (CDU) schwenkt amerikanische Flaggen aus dem Hinterteil von "Uncle Sam". Eine überdimensionale politische Karikaturen die während des traditionellen Rosenmontagsumzugs in Düsseldorf die Jacken zum Schmunzeln bringen sollen.

2003 z nemeckého Düsseldorfu. Demonstranti vtedy takýmto spôsobom vyjadrili názor na Angelu Merkelovú (v tom čase ešte nebola kancelárkou) a jej podporu politike amerického prezidenta Georgea Busha pri pripravovanej invázii do Iraku.

Táto fotka je vhodnou ukážkou toho, ako dnes funguje Facebook. Demonstrácia z roku 2003 z Düsseldorfu, ktorá sa týkala americkej zahraničnej politiky, sa jediným zdieľaním Borisom Kollárom stane pre tisíce ľudí demonštráciou v roku 2016 v Prahe k utečeneckej kríze.

B) Informácie bez súvislostí / tajomné facebookové profily

Ďalším príkladom manipulácie je šírenie informácií, ktoré sú vo svojom jadre pravdivé – týkajú sa reálnych udalostí, reálnych problémov či reálnych ľudí. Sú však prezentované bez súvislostí.

S týmto typom manipulácie dokáže pracovať skupina facebookových profilov, ktoré samy osebe žiadne články neproduckujú. Ich administrátori robia iba to, že zdieľajú odkazy na iné články, fotky či videá. Primárne však k jednej téme, ktorou sú migranti. Najvplyvnejšie z týchto profilov (pre ktoré sa zatiaľ neujal jednotný názov) sú české alebo česko-slovenské stránky: Bubáci v Evropě, Evropa Evropanům, We are here at home, Welcome to reality, alebo Hlasuji pro Czexit.

Nie sú dôkazy o tom, že by boli vzájomne prepojené, majú však rovnaký štýl práce. Migranti v ich príspevkoch vystupujú výlučne ako tí, ktorí vraždia, znásilňujú, robia výtržnosti alebo sú zosmiešňovaní. Zabíjanie migrantov v nich môže byť nepriamo prezentované ako vhodné riešenie. Každý z týchto profilov má desiatitisíce fanúšikov medzi Čechmi a Slováckmi, ktorí pomáhajú šíriť ich príspevky medzi ďalších ľudí. Príspevky sú často manipulatívnej povahy.

5 PRÍKLAD TRI ROKY STARÉ VIDEO

Konšpirácia
Sprisahanie, tajné spolčenie, v minulosti napríklad za účelom odstránenia panovníka. Dnes sa tento termín nepresne používa na označenie konšpiračnej teórie.

Profil Welcome to reality zdieľal začiatkom marca 2017 dvakrát v priebehu jedného dňa video zobrazujúce nepokoje v Paríži. Nebol k nemu dodaný žiadny kontext ani informácia, kedy bolo natočené. Pod videom sa užívateľovi zobrazoval iba komentár, že „ľudia v celej Európe riešia v posledných dňoch a týždňoch zásadný problém s pribúdajúcimi ilegálnymi migrantmi z Afriky a Blízkeho východu“.

Hoci video podľa komentára vzbudzovalo dojem, že sa týka udalostí z „posledných dní a týždňov“, v skutočnosti bolo podstatne staršieho dátumu. Rovnaké video bolo nahraté na portál YouTube už v októbri 2015 a podľa popisu zachytávalo násilný protizraelský pochod

Welcome to Reality - Freedom for Europe
March 2 at 9:33am · €

<http://www.cum.sk/.../utajene-video-tohle-nas-ceka-imigranti-...>

Čum na to video! UTAJENÉ VIDEO: Tohle nás čeká? Imigranti dělají z Evropy bojiště

Lidé v celé Evropě řeší v posledních dnech a týdnech zásadní problém s přibývajícím ilegálními migranty z Afriky a Blízkeho východu. Jsou v mnoha...

CUM.SK

Muslims riot in Paris, France 2014

NEVER SUBMIT TO ISLAM

20,941 views

Published on Oct 8, 2015

These riots broke out in Paris, in the suburbs of Sarcelles. What started as a "Show of Solidarity with Palestine," quickly escalated into a full scale anti-Semitic riot. (Sunday, 20th July, 2014)

Motherfuckers!
Go to hell!

BUKKOVA

stoviek Palestínčanov v Paríži z júla 2014. Pokiaľ by to administrátori profilu Welcome to reality priznali, video by nemalo zďaleka takú silu.

Robiť tento typ propagandy je na Facebooku veľmi jednoduché a dá sa zacieliť takmer proti akejkoľvek skupine obyvateľov. Aj Slovákov a Čechov by bolo možné pre cudzinca, ktorý o nás mnoho nevie, ľahko vykresliť ako násilníkov. Stačilo by napríklad zdieľať zábery z mestskej kamery v Nitre, kde v roku 2013 holohlaví muži dokopali návštevníkov študentského baru Mariatchi alebo videá z násilných protirómskych pochodov, ktoré sa v tom čase konali v Česku.

6 PRÍKLAD FALOŠNÁ FOTKA

Hlasuji pro czexit
2 hrs · €

PROTESTY IMIGRANTŮ V ITÁLII

"Po noci protestů v přijímacím středisku Cona (Benátský kraj - Veneto), byly dnes ráno nové nepokoje ve Veroně, kde jiná skupina imigrantů zablokovala silnici tím, že převrátili popelnice na protest proti poskytované stravě, kterou migranti považují za špatnou."

ČTĚTE A SDÍLEJTE!

See Translation

Po protestech v Cona, napětí ve Veroně: Veneto v obležení migrantů !!! - Blog iDNES.cz

Po noci protestů v Cona, napětí v dopoledních hodinách ve Veroně, kde skupina...

PILLONI.BLOG.IDNES.CZ | BY IDNES.CZ

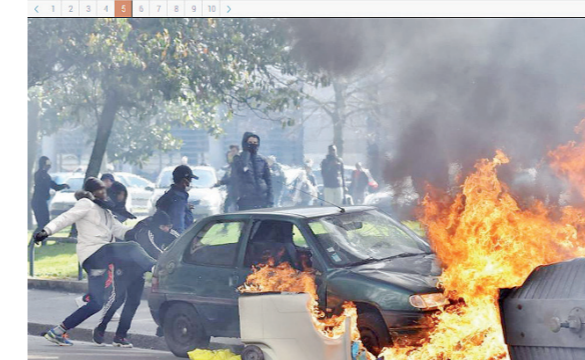
EM España Opinión Internacional Economía Sociedad Deportes Cultura Ciencia Tecnología TV Más

Último · Economía · Macroeconomía · Empresas · Bolsa · Anorro y Consumo · Vivienda · Innovadores · Comparador

Disturbios en Francia contra la reforma laboral

numerosos asturianos han tenido lugar en varias ciudades durante la jornada de huelga general convocada por sindicatos y estudiantes contra la reforma laboral del gobierno de Hollande.

Actualizado: 21/02/2017 18:09 hora

Iný príklad manipulácie ukázal facebookový profil Hlasuji pro czexit. Začiatkom januára 2017 zdieľal blog zo serveru Idnes.cz, v ktorom autorka Petra Pilloni písala o nepokojoch, ktoré vypukli v talianskom meste Cono v stredisku pre migrantov.

Podľa priloženej fotky sa zdalo, že migranti v kuklách pobehovali ulicami a zapalovali autá. Vďaka tomu vyzerala celá situácia dramaticky. V skutočnosti pri zdieľaní tohto blogu použili fotku, ktorá pochádzala z marca 2016. Boli na nej protesty z francúzskeho mesta Nantes, ktoré nemali žiadnu súvislosť s migračnou vlnou. Demonstranti tam vyšli do ulíc na protest proti prísnejšiemu zákonníku práce.

7 PRÍKLAD JEDNOFARBENÉ PROTESTY

Doteraz uvádzané príklady stále predstavujú iba menej časté spôsoby, ako protimigrantské profily narábajú s realitou. Vôbec najbežnejšia je situácia, keď ľudia dostávajú síce pravdivú informáciu, ale podsúva sa im iba jedna časť príbehu.

V prvých týždňoch roku 2017 sa témou protimigrantských profilov stali výtržnosti mužov s africkým a arabským pôvodom v Paríži. Tie prepukli ako reakcia na informáciu, že traja francúzski policajti zbili a jeden údajne aj znásilnil 22-ročného černocho. Protimigrantské profily pravidelne zdieľali fotky, videá a články o priebehu týchto protestov, Francúzsko bolo v nich vykresľované ako krajina, kde migranti takmer spôsobili občiansku vojnu.

Čo tieto profily už nehovoria? Pouličné násilnosti sú

Welcome to Reality - Freedom for Europe
February 18 at 11:58am · €

VYVRCHOLENÍ UPRCHLICKÉ KRIZE - FRANCIE NA POKRAJI OBČANSKÉ VÁLKY, POLOVINA ARMÁDY JE V ULICÍCH MĚST - drastická videa uvnitř příspěvku - 10:36 18.02.2017 Franci...

See More

See Translation

VYVRCHOLENÍ UPRCHLICKÉ KRIZE – FRANCIE NA POKRAJI OBČANSKÉ VÁLKY, POLOVINA ARMÁDY JE V ULICÍCH MĚST

FREEDOMEUROPE.EU

Konšpiračná teória

Udalosti vysvetľuje ako výsledok spiknutia rôznych skupín, ako sú Židia, tajné služby, nadnárodné firmy, médiá alebo mimozemšťania: napríklad, že pristátie na Mesiaci bol len filmový trik.

Dezinformácia

Úmyselne vytvorená klamlivá informácia. Nemusí ísť o úplný výmysel, môže to byť informácia, ktorá sa opiera o pravdivú udalosť, ale niektoré fakty sú v nej zmanipulované.

Ruskí ultras udierali každého, mali pátky aj nože. Môžu ísť na zápas so Slovenskom

Násilie medzi ruskými a anglickými fanúšikmi sa môže zopakovať v Lille pred zápasom so Slovenskom, kam sa chystajú aj tisíce slovenských fanúšikov.

DENNIK.N

vo Francúzsku problémom dlhé roky a nemusí to mať súvislosť len s migrantmi. Napríklad v januári 2016 sa v Paríži objavili výtržnosti počas protestu taxikárov proti konkurenčnej službe Uber. V apríli mali násilný priebeh protesty proti novému zákonníku práce. V júni sa objavili pouličné bitky počas konania futbalových majstrovstiev Európy, ktoré vyvolávali predovšetkým ruskí chuligáni. Facebookové profily však prikladajú dôraz len tým protestom, kde sú migranti hlavnými aktérmi.

Aj vďaka takto podávaným informáciám sa dnes bežne stáva, že ak moslim spácha kdekoľvek v Európe trestný čin, sa o tom dozvie celý slovenský Facebook. Už menší ohlas však má kriminalita páchaná domácimi obyvateľmi.

Napríklad na Slovensku polícia v roku 2016 zistila 60 prípadov vražd a 82 prípadov znásilnenia. V priemere aspoň raz za týždeň bola u nás zaznamenaná vražda a znásilnenie. Týchto prípadov sa v absolútnej väčšine dopúšťajú občania Slovenska, protimigrantské profily však tento fenomén, prirodzene ignorujú. Namiesto toho vytvárajú dojem, že pokiaľ niekto znásilňuje, kradne alebo vraždí, sú to migranti.

C) Politické kampane

To, že sa Facebookom môžu účinne šíriť informácie bez súvislosti, už pochopili aj viaceré politické strany. Najefektívnejšie to využíva Ľudová strana Naše Slovensko (LSNS) Mariana Kotlebu. Na Facebooku si vytvorila sieť zhruba 140 rôznych profilov.

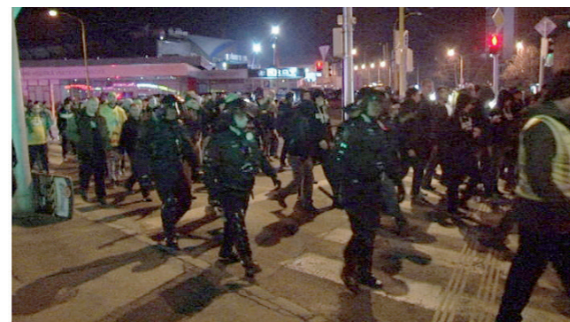
Medzi ne patria osobné stránky jej členov (napríklad Marian Kotleba, Milan Mazurek, Milan Uhrík), profily okresných organizácií LSNS a viaceré ďalšie stránky, ktoré s kotlebovcami sympatizujú – napríklad Martán z Kuchajdy, Som Slovák a som nato hrdý, či IdemVolit.sk. Mnohé z nich majú iba niekoľko stoviek fanúšikov, viac než 30-tisíc fanúšikov má celkovo šesť profilov. Takúto sieť nemá žiadna iná politická strana.

Výsledkom je, že pri zmobilizovaní týchto stránok dokážu kotlebovci dostať svoje posolstvá k veľkému počtu ľudí bez súvislosti, ktoré by im mohli dodať tradičné médiá.

Príkladom je video, ktoré si kotlebovci nechali vyrobiť začiatkom leta 2016 k svojim vlakovým hliadkam. Jeho hlavnou postavou je poslanec Milan Mazurek. Na videu je zachytený, ako skupinke Rómov pred stanicou v Poprade dohovára, aby sa správali slušne, a následne pomôže policii dostať z vlaku Róma, ktorý je pod vplyvom alkoholu alebo drog.

Video prostredníctvom Facebooku videli stovky tisíc ľudí. Vzbudzovalo dojem, že výtržnosti vo vlaku sú automaticky spojené s Rómami a že Kotlebova strana sa tomu dokáže postaviť. Pritom v ňom išlo o jediný prípad jedného hlučného Róma.

Pokiaľ užívateľ čerpá informácie len z týchto zdrojov, môžu mu uniknúť niektoré ďalšie súvislosti. Výtržnosti vo vlaku napríklad nerobia iba skupinky Rómov, ale aj skupinky futbalových chuligánov.

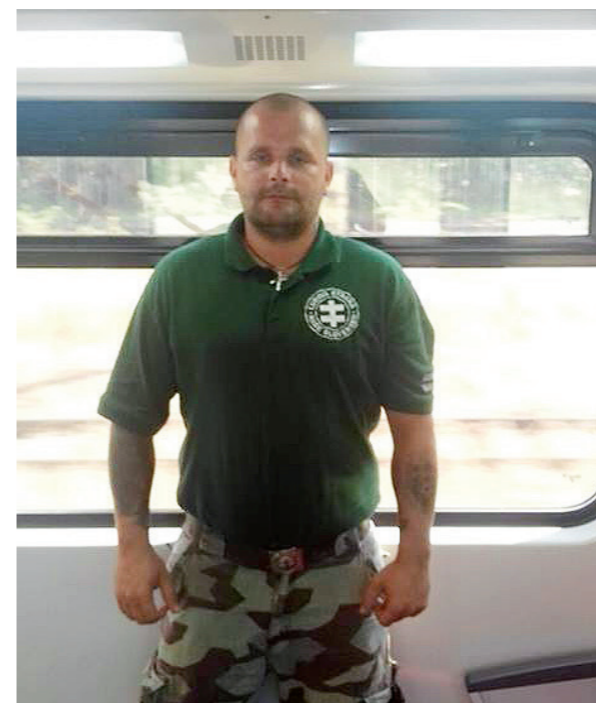
Hokejoví výtržníci v Košiciach

Foto: TV Markíza

Výtržnosti aj bitky pred hokejom. Žilincanov napadli košickí chuligáni

Výtržnosti, bitka, policajné manévry a zablokovaná doprava. Aj takýto bol príchod Žilinských fanúšikov na hokej v Košiciach.

08.02.2016 19:15 | KOŠICE/TV Markíza

Medzi takýmito výtržníkmi sa aspoň v minulosti pohybovali aj niektorí ľudia z Kotlebovej LSNS, ktorí dnes vystupujú ako členovia vlakových hliadok. Jedným z nich je napríklad Marek Dubai (na dvojfoto), predseda okresnej organizácie LSNS v Skalici, ktorý si ešte nedávno dával na Facebook fotky, kde pózuje ako futbalový radikál s nožikom a čiernou kuklou.

Aj poslanec Mazurek v nedávnej minulosti ukázal inú tvár, než ponúka vo filme o vlakových hliadkach. V júni

2015 sa zúčastnil protiutečeneckej demonstrácie v Bratislave. Po jej skončení ho kamery zachytili pri hlavnej stanici v skupinke agresívnych násilníkov, ktorá vulgárne nadávala arabskej rodine a hádzala po nej kamene. Rodina nikoho neohrozovala, na Slovensko pricestovala na promóciu jedného z príbuzných.

Zatiaľ čo facebookové stránky LSNS tieto súvislosti vynechávajú, tradičné médiá vo svojom spravodajstve ich nezabudnú pripomenúť. ■

Propaganda

Kampaň zameraná na ovplyvňovanie názorov ľudí. Cieľom môže byť pekne vykresliť nejaký štát, alebo očieniť iný štát, či iný národ. Niektoré druhy propagandy ako nástroj používajú dezinformácie, hoaxy, demagógiu či konšpiračné teórie.

2.1 Najvplyvnejšie dezinformačné médiá

HLAVNÉ SPRÁVY

Internetová stránka Hlavných správ vznikla v roku 2007, prvé roky však bola v „spiacom režime“. V roku 2012 sa z Hlavných správ stal málo významný spravodajský web, ktorý publikoval bežné články o dianí na Slovensku a vo svete, ktoré preberal zo štátnej agentúry TASR. Popritom sa venoval dianiu v slovenskej cirkvi a propagácii referenda o rodine.

Zlom nastal v roku 2014, v čase, keď došlo k okupácii ukrajinského polostrova Krym Ruskou federáciou, keď vypukla vojna na východnej Ukrajine. Hlavné správy začali naraz vo veľkom publikovať články, ktoré nekriticky šíрили ruský pohľad na vec – masové protesty na kyjevskom námestí Majdan opisovali ako dielo západných tajných služieb, zo zostrelenia malajzijského boeingu nad Ukrajinou obviňovali na základe v Rusku vyrobených „dôkazov“ ukrajinskú vládu.

Ako šéfredaktor portálu vystupuje košický podnikateľ Róbert Sopko, ktorý vlastní malú reklamnú agentúru Heureka Evolution a rovnomenné občianske združenie, ktoré sa venuje práci s telesne postihnutými. Kto ďalší okrem Sopka za týmto projektom stojí, nie je známe.

Nie je známe, že teraz by Hlavné správy mali „kamennú“ redakciu, kde by sedeli novinári, dopisovatelia zrejme komunikujú so šéfredaktorom na diaľku. V sídle agentúry Heureka evolution prebieha výroba letákov a reklamných plagátov – jej zamestnanci pôvodne ani nevedeli, že na tejto adrese má sídliť aj internetový denník.

Hlavné správy naďalej preberajú veľkú časť svojich článkov z agentúry TASR, navonok teda stále môžu pôsobiť ako bežný spravodajský web. K agentúrnym správam však primiešavajú „alternatívne spravodajstvo“, ktoré nezriedka preberajú z ruských zdrojov. Svoje vlastné pôvodné témy robia len výnimočne, redaktori nevyrážajú na reportáže, nesnažia sa rozplietat vlastné kauzy ako tradičné médiá.

Články Hlavných správ majú väčšinou reálny základ, pôvodné informácie sú však zveličené, niektoré fakty domyslené, iné vynechané. Jeden príklad nešváru je zovšeobecnený a je z neho urobený celospoločenský fenomén – keď moslimský migrant spácha nejaký kriminálny čin, Hlavné správy to interpretujú, že takto sa správajú bežní moslimovia. Kriminalitu väčšinových obyvateľov si nevšímajú, nevenujú pozornosť ani väčšine problémov Slovenska, ako je stav školstva, zdravotníctva, korupcia alebo odchody talentovaných ľudí do cudziny.

Parlamentní listy sú najčítanejším českým médiom, ktoré šíri dezinformácie. Pôvodne vychádzali iba na papieri a venovali sa dianiu v českom parlamente, neskôr sa z nich stal internetový denník. Vo svojej súčasnej podobe fungujú od roku 2009, v lete 2015 založili aj sesterský slovenský web Parlamentné listy. Zastrešujú aj iné „alternatívne weby“, ako je Protiproud, EUportal, Eurabia, či Freeglobe, ktoré majú výrazné protiúnijné a protimoslimské zameranie.

Parlamentné listy môžu svojím názvom vzbudzovať pocit, že je to oficiálne médium českého či slovenského parlamentu, v skutočnosti s týmito inštitúciami nemajú nič spoločné. Nie sú však ani typickým dezinformačným webom, sú skôr politickým bulvárom. Majú „kamennú redakciu“ aj známych vlastníkov – väčšinový podiel vlastní český politik a podnikateľ v hazardnom priemysle Ivo Valenta.

Ich publikačná činnosť spočíva väčšinou v tom, že preberajú správy z iných médií, robia články napríklad z toho, čo známa osoba napíše na Facebook, alebo robia jednoduché rozhovory a ankety s politikmi. Tvrdia, že ich cieľom je čo najvyššia čítanosť pri čo najmenších nákladoch. To dosahujú napríklad dlhými a konfliktné ladenými titulkami. „Konflikt väčšinou vytvárame tak, že do článku dáme dva názory proti sebe. Jeden aktér povie nejaký extrémny názor, druhý povie iný extrémny názor,“ vysvetlil v lete 2015 jeden zo zakladateľov Parlamentných listov Michal Voráček.

Do skupiny dezinformačných médií patria kvôli tomu, že pravidelne šíria neoverené a zmanipulované informácie. Stačí, že im napríklad niekto v rozhovore povie, že do Európy má prísť 100 miliónov migrantov alebo že českej armáde budú veliť Nemci, a bez ďalšieho overovania to dajú do titulku ako fakt.

Navonok vzbudzujú dojem, že sú neutrálne – robia napríklad rozhovory s politikmi z rôznych strán. Vedenie redakcie však vie, že na Facebooku majú najväčší úspech konfliktné ladené články o migrantoch, preto ich produkuje oveľa častejšie než články venované iným témam.

V roku 2016 Parlamentní listy čelili podozreniu, že za niektoré články berú peniaze. České médiá získali zmluvy, v ktorých napríklad pražský magistrát alebo vedenie Juhomoravského kraja zaplatili za to, aby o nich na Parlamentných listoch vyšli pozitívne články.

Dezinformačné médiá

Alebo konšpiračné médiá. Súhrnný názov pre médiá, ktoré šíria konšpiračné teórie, hoaxy, neoverené alebo zmanipulované informácie.

Väčšinou sú zacielené jedným smerom (proti migrantom, EÚ, USA atď).

FOTO - FOTOLIA

Dezinformačné médiá

Sociálne siete podnietili aj vznik celej skupiny nových médií, ktorým sa hovorí konšpiračné alebo dezinformačné. Využívajú to, že prostredníctvom Facebooku, prípadne YouTube, sa môžu šíriť akékoľvek informácie, bez ohľadu na ich hodnovernosť.

Nasledujúce pasáže budú venované takýmto médiám.

Dezinformačné médiá sú predovšetkým internetové portály (výnimočne majú aj tlačenu verziu). Šíria neoverené správy alebo správy, kde sú niektoré fakty zamlčané. Čitateľov sa nezriedka snažia presvedčiť, že práve od nich sa dozvedia skutočnú „pravdu“, ktorú tradičné médiá zamlčávajú. Projekt Konšpiratori.sk zostavil zoznam viac než 90 takýchto médií z Česka a zo Slovenska.

Často majú úzke zameranie. Profilujú sa na témach, ako sú utečenci, islam, NATO, Európska únia, sexuálne menšiny, údajné zlyhávanie demokratického systému či konflikt na Ukrajine. Témy pokrývajú predvídateľným spôsobom: o utečencoch sa píše len v súvislosti s kriminalitou; NATO a USA vystupujú vždy ako agresori, Európska únia je zobrazovaná ako nefunkčný spolok.

Slovenské ministerstvo vnútra v júni 2016 v súvislosti

s dezinformačnými médiami zverejnilo nasledujúce vyhlásenie: „Slovensko, tak ako ostatné štáty v strednej a vo východnej Európe, sa stalo predmetom informačného pôsobenia vplyvových štruktúr Ruskej federácie. Prejavuje sa to vo forme vytvárania a podpory informačných kanálov a s nimi spojených subjektov, ktoré šíria proruský naratív a spochybňujú hodnotové zakotvenie Slovenska v euroatlantickom priestore.“

Najznámejšie z takýchto médií sú slovenský internetový portál Hlavné správy a český portál Parlamentní listy, ktorý má aj slovenskú verziu Parlamentné listy.

Na Slovensku je známy aj tlačový mesačník Zem a Vek. Časopis napríklad bez zmyslupnejších dôkazov informoval o tom, že Európska únia nevznikla pre mierovú spoluprácu štátov, ale že je dielom nacistov. V roku 2014 poprel aj účinky chemoterapie pri liečbe nádorov.

Špefickým médiom je aj internetové rádio Slobodný vysielateľ. Do svojich relácií si pozýva hostí, ktorí bez akéhokoľvek oponenta môžu povedať čokoľvek. Poslucháč už mohol vo vysielaní počuť napríklad to, že Jozef Tiso nebol vojnový zločinec, alebo že Slovania neprišli do Európy v 6. storočí, ale žili už tisícky rokov pred tým.

2.2 Ako vyzerajú dezinformačné médiá

Najvýznamnejšie dezinformačné médiá sú ľahko zameniteľné s tradičnými médiami. Ich stránky majú podobnú štruktúru ako bežné internetové médiá. Články dezinformačných médií majú po formálnej stránke všetko, čo treba: titulok, perex, fotografiu a nezriedka i meno autora.

Viaceré z dezinformačných médií publikujú aj reálne správy. O významnej spravodajskej udalosti, ako sú voľby či pád lietadla, budú pravdepodobne písať podobne ako tradičné médiá. Ešte menej prehľadná je situácia na Facebooku, kde sú všetky články „orezané“ podľa rovnakej šablóny. Po vizuálnej stránke sú takmer nerozoznateľné.

2.3 Ako sa líšia tradičné a dezinformačné médiá

A) Podľa tém

Tradičné médiá opisujú svet ucelenejšie. Informujú o témach, ktoré vyhodnotia ako dôležité alebo pre čitateľov zaujímavé. Bulvár rieši viac kriminalitu, osobné tragédie a životy celebrit. Serióznejšie médiá sa venujú viac politike, zdravotníctvu alebo štátnym nákupom. Oba typy médií spája to, že sa venujú primárne daniu na Slovensku.

Dezinformačné médiá sa profilujú iba na niektorých témach, v posledných dvoch rokoch sú to najmä migranti a islam. Keďže na Slovensku a v Česku sú migranti a moslimovia iba v minimálnych počtoch, prinášajú príbehy hlavne zo zahraničia. O domácom dianí aktívne píše hlavne vtedy, keď má nejakú súvislosť s týmito témami. Pred migračnou krízou bola ich hlavnou témou vojna na Ukrajine, ktorú opisujú z ruského pohľadu.

B) Podľa štýlu práce

Tradičné médiá, vrátane bulváru, sa usilujú o to, aby u nich čitateľ našiel aj niečo iné než na stránkach konkurencie. Snažia sa preto prinášať informácie ako prví, robia vlastné rozhovory. Prestížnou záležitosťou je odhaliť vlastnú kauzu, ku ktorej sa budú musieť vyjadriť aj politici a ktorú preberú iné médiá. Ich novinári vyrážajú „do terénu“, robia reportáže z miest, kde sa niečo deje.

Ľudia z dezinformačných médií pracujú väčšinou iba za počítačom. Jadro ich práce spočíva v tom, že preberajú správy z iných zdrojov, ktoré iba preložia, alebo im dajú údernejší titulok. Často ani neoslovia dotknutú stranu. Vystačia si s malým počtom pracovníkov. Napríklad Hlavné správy robia občas aj vlastné rozhovory, obvykle však iba s ľuďmi s rovnakými názormi.

C) Podľa prístupu k vlastným chybám

Tradičným médiám je možné vyčítať viacero nedostatkov. Novinári nezriedka informujú o veciach, o ktorých

nemajú dostatočný prehľad. Tému vtedy môžu spracovať povrchno alebo nevedomky poslúžia záujmom rôznych politikov alebo podnikateľov. Bulvár je navyše dlhodobo kritizovaný aj za to, že sa vráta v ľudskom nešťastí. Tradičné médiá však spája, že musia publikovať pravdivé informácie – inak by riskovali stratu dôveryhodnosti a žaloby.

Aj tradičným médiám sa stáva, že urobia chybu alebo publikujú správu, ktorú nemajú dostatočne overenú a ktorá sa následne ukáže ako nepravdivá. Pokiaľ sa tak stane, túto chybu sú nútené opraviť – buď v tichosti, čo je možné označiť za zbabelý prístup, alebo to priznajú.

V redakciách tradičných médií sa tiež môžu objaviť prípady novinárov, ktorí sa snažia úmyselne pomáhať stranám alebo tajne berú peniaze od ľudí a firiem. Rovnako tak sa môžu objaviť situácie, že do práce média zasahuje jeho vlastník pre svoje záujmy. Takéto prípady sú v rozpore s poslaním žurnalistiky, ktorá má byť nezávislá.

Dezinformačné médiá otázky etiky a serióznosti zjavne neriešia. Ich poslaním nie je informovať a kontrolovať štátnu moc, ale viesť kampaň: proti systému, moslimom, Západu. Chyby produkujú úmyselne, zamlčávajú informácie či vytrhávajú správy z kontextu.

D.) Podľa vyváženosti

Nestranné obvykle nie sú ani tradičné médiá. Majú nejaký „svetonázor“, ktorým môže byť napríklad podpora členstva v Európskej únii či NATO alebo odmietanie prejavov fašizmu a rasizmu. Svetonázor médií by bol prekážkou vtedy, keby im bránil informovať o dôležitých veciach. Viaceré slovenské médiá napríklad v roku 2016 na jednej strane informovali o hrozbách politiky ruského prezidenta Putina, zároveň však kriticky opisovali aj situáciu v USA (pred americkými prezidentskými voľbami prinášali príbehy o Američanoch, ktorí prišli o prácu, alebo opisovali nedostatky oboch hlavných kandidátov). Podobné to bolo aj pri téme migrantov. Tradičné médiá sa venovali jednak zlým podmienkam na ceste do Európy, podrobne však informovali aj o teroristických útokoch.

Dezinformačné médiá opisujú svet čiernobielo. Vyhýbajú sa napríklad informovaniu o kriminalite, do ktorej sú zapletení aj Slováci. Namiesto toho na pokračovanie opisujú prípady, do ktorých sa zapojili moslimovia. Európsku úniu si všimajú vtedy, keď sa riešia témy napríklad okolo prerozdelenia migrantov do členských krajín. Témy ako napríklad výstavba diaľnic za eurofondy alebo študentský program Erasmus prehliadajú.

2.4 Kto a prečo vyrába dezinformácie

A.) Z úprimného presvedčenia

Dezinformácie môžu šíriť ľudia, ktorí sú presvedčení, že tradičné médiá úmyselne skrývajú pravdu. Potom stačí,

Odbojné svatostánky. Radikálni bosenské mešity vzdorujú úradám | Svět |

Bosna a Hercegovina spolu s Kosovom predstavujú dvojicu evropských zemí, ktoré držia jeden nepříliš lichotivý primát. V poměru k počtu obyvatel se z nich nejvíc lidí...

U kanceláře Merkelové ležela prasečí hlava

Prasečí hlava s hanlivým nápisem se v sobotu ráno našla nedaleko kanceláře volebního obvodu kančelky Angely Merkelové v severoněmeckém Stralsundu. Zabití prase už se přitom našlo i v únoru na místě budoucí mešity v saském...

Migrantům stačí spáchat zločin, aby mohli zažádat podruhé o azyl i potom, co jim byl předtím...

Migrantům stačí spáchat zločin, aby mohli zažádat podruhé o azyl i potom, co jim byl předtím zamítnut! Ze světaKvě 4, 2016 Migrantům stačí spáchat zločin, aby...

Na starostlivost pre utečencov dá Nemecko 93 miliárd ...

Nemecká vláda odhaduje, že do roku 2020 vynaloží na starostlivost o utečencov...

Švédská matka sa rozhodla odovzdať izbu svojej 10 ročnej dcéry imigrantovi z Afriky

Švédská matka sa rozhodla odovzdať izbu svojej 10 ročnej dcéry imigrantovi z Afriky. Ako neskôr vyšlo najavo, že prijatý pod strechu bol Eritrejec a sexuálne...

USA pokračujú v stratégii obkľučovania Ruska. Poľsko, Rumunsko a Pobaltie im v tom horľivo asistujú.

Námestník ministra obrany USA Robert Work a poľský minister obrany Antoni Macierewicz vykonali včera (13. 5.) pri obci Redzikowo na severe Poľska...

Počet podpaľačských útokov na utečencov v Nemecku stúpa -

Berlín 14. mája 2016 (TASR/HSP/Foto:TASR/AP-Matej Leskovsek) Od začiatku roka došlo v Nemecku k 45 útokom na ubytovne utečencov. V rozhovore pre...

Na nemeckej stanici bodali do ľudí, najmenej jeden nep...

Útočník ozbrojený nožom dobodol na stanici nedaleko Mníchova štyroch ľudí. Úto...

CVIČENIE

Praktická ukážka: vybrali sme osem článkov, ktoré boli publikované v roku 2016.

Pochádzajú z dezinformačných médií a aj z tradičných médií. Všetky sa venujú témam súvisiacim so zahraničnou politikou.

Zobrazujeme ich v rovnakej podobe, v akej by sa zobrazili pri zdieľaní na Facebooku. Prekryli sme len ich zdroj.

Skúste len na základe titulku a fotky – čo sú jediné prvky, ktoré si všíma väčšina užívateľov – odhadnúť, ktoré z článkov publikovali tradičné médiá a ktoré konšpiračné.

keď si prečítajú iný výklad udalosti, než doteraz poznali – napríklad o tom, že demonstranti na kyjevskom námestí Majdan v roku 2013 boli platení Američanmi, alebo že migráciu do Európy tajne riadia bohaté židovské spolky. Zafungovať môže aj to, že príbeh je iný (zaujímavejší), ako ho opisovali tradičné médiá. Vďaka tomu môže mať tendenciu článok preložiť a publikovať ho na vlastnom webe.

B) Pre biznis

Šírenie dezinformácií môže ponúkať aj zaujímavý spôsob zárobku. Americký portál BuzzFeed pred prezidentskými voľbami v USA odhalil, že značnú časť vymyslených správ, ktoré pomáhali Donaldovi Trumpovi, šírila partia mladíkov z Macedónska. Dôvodom bola iba snaha zarobiť na internetovej reklame.

Probiznisovú orientáciu majú do značnej miery aj české Parlamentní listy, ktoré sú ôsmym najčítanejším internetovým denníkom v Česku.

Za vznikom niektorých dezinformačných médií preto mohol byť aj kalkul, že na trhu existuje priestor pre médium s informáciami, ktoré iné médiá neposkytujú.

C) V prospech konkrétnych politikov

Viacero českých a slovenských politikov má svoju kampani postavenú na odpore proti migrantom, prípadne Rómom alebo Európskej únii. Zároveň sa snažia prezentovať ako silní lídri, ktorí obyvateľov ochránia. Tomuto typu politikov vyhovuje, keď značná časť spoločnosti žije v predstave, že ju zvonku ohrozuje cudzia sila.

O tom, že by nejaký konkrétny politik u nás platil alebo riadil niektoré z dezinformačných médií, dôkazy nie sú. Je však zrejme, že niektoré majú s politikmi bližšie vzťahy. Napríklad Boris Kollár sa pochvalne vyjadruje o serveri Hlavné správy. Pred voľbami 2016 Hlavné správy otvorene podporili Kotlebovu LSNS. S Marianom Kotlebom, ako s jedným z mála politikov, urobili nekritický rozhovor.

D) V prospech Kremľa

Na pôsobenie dezinformačných médií začali analytici poukazovať nedlho po vypuknutí konfliktu na Ukrajine a zhoršení vzťahov medzi Ruskom a štátmi NATO a Európskej únie. Európsky parlament, česká tajná služba aj slovenské ministerstvo vnútra vydali oficiálne stanoviská, v ktorých píšú, že ruská vláda využíva internetové médiá, aby ovplyvnila myslenie ľudí v západných krajinách.

V Česku je takýmto príkladom server Aeronet, ktorého pozadie zostáva anonymné. Podľa týždenníka Respekt (10/2015) označila česká tajná služba BIS tento server za zdroj šírenia prorúskej propagandy.

Na Slovensku dôkazy prepojenia dezinformačných médií s ruským štátom nemáme, existujú len kontakty medzi niektorými osobami. Napríklad pri mesačníku

Zem a Vek vyšlo najavo, že jeho šéfredaktor Tibor Rostas sa v máji 2014 vtedajšieho ruského veľvyslanca na Slovensku Pavla Maratoviča Kuznecova na stretnutí pýtal, či by Rusko podporilo jeho časopis. Svedčí o tom nahrávka z ich stretnutia zverejnená na YouTube.

Hlavné správy zasa spolupracujú s občianskym združením Slovensko-ruská spoločnosť, ktorú vedie bývalý premiér Ján Čarnogurský, jediný slovenský člen exkluzívneho Valdajského diskusného klubu. Ten sa schádza v Soči za účasti Vladimira Putina.

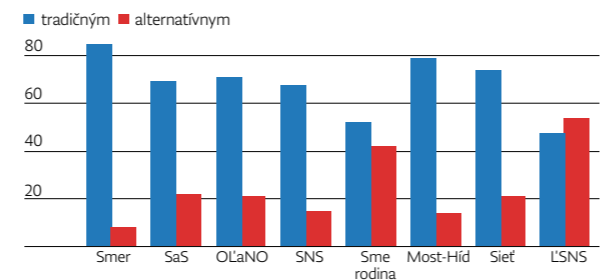
Proruská propaganda pritom neznamená iba to, že by dezinformačné médiá publikovali pozitívne články o Rusku – záujmom Kremľa pomáha už to, keď obyvatelia európskych štátov stratia dôveru v Európsku úniu, v NATO alebo keď nebudú veriť domácim médiám. Čím rozdrbenejšia Európska únia, tým ťažšie sa bráni vplyvu Kremľa.

2.5 Aký vplyv majú dezinformačné médiá

Nasledujúci graf znázorňuje výsledky prieskumu, ktorý začiatkom roku 2016 robil think-tank Globsec s agentúrou pre výskum verejnej mienky Focus na vzorke 1000 respondentov. Pýtali sa ľudí, akú politickú stranu sa chystajú voliť v parlamentných voľbách a akému typu médií viac veria. Z prieskumu vyplynulo, že samozvaným alternatívnym médiám dávajú prednosť predovšetkým voliči Kotlebovej LSNS a Kollárovej strany Sme rodina.

Ktorým médiám veríte viac (podľa voličov strán)?

Zdroj: Slovenská atlantická komisia (SAK) a Inštitút pre stredoeurópsku politiku (CEPI)

Grafik a bloger Jakub Goda v septembri 2016 zostavil zoznam najviac šírených článkov na Facebooku, ktoré mali v titulku slová ako „EÚ“, „migranti“, či „Merkelová“. Tento zoznam ukázal, že medzi najzdieľanejšie články, ktoré sa venovali týmto témam, patrili články dezinformačných médií. Na prvých priečkach bol napríklad článok neonacistickej stránky beo.sk s titulkom „Kvóty na prerzdelenie slovenských Cigánov v EÚ“, alebo článok Hlavných správ o znásilnení 13-ročného dievčaťa migrantom, čo neskôr polícia označila za vymyslené.

Tento rebríček ukázal, že dezinformačné médiá síce nemusia mať dlhodobu vyššiu čítanosť než bežné spravodajské portály. Dokážu však narázovo vypustiť článok, ktorý sa vďaka Facebooku dostane k väčšiemu množstvu ľudí, než články tradičných médií. ■

Odbojné svatostánky. Radikálni bosenské mešity vzdorujú úradum | Svět |

Bosna a Hercegovina spolu s Kosovom predstavujú dvojicu evropských zemí, ktoré drží jeden nepříliš lichotivý primát. V poměru k počtu obyvatel se z nich nejvíce lidí...

LIDOVKY.CZ

U kanceláře Merkelové ležela prasečí hlava

Prasečí hlava s hlanivým nápisem se v sobotu ráno našla nedaleko kanceláře volebního obvodu kancléřky Angely Merkelové v severoněmeckém Stralsundu. Zabitě prase už se přitom našlo i v únoru na místě budoucí mešity v saském...

NOVINKY.CZ

Migrantům stačí spáchat zločin, aby mohli zažádat podruhé o azyl i potom...

Migrantům stačí spáchat zločin, aby mohli zažádat podruhé o azyl i potom, co jim byl předtím zamítnut Ze svятаKvě 4, 2016 Migrantům stačí spáchat zločin, aby...

AERONET.CZ | BY VEDOUCI KOLOTOCE

Na starostlivost pre utečencov dá Nemecko 93 miliárd ...

Nemecká vláda odhaduje, že do roku 2020 vynaloží na starostlivost o utečencov...

AKTUALITY.SK | BY AKTUALITY.SK

Švédská matka sa rozhodla odovzdať izbu svojej 10 ročnej dcéry imigrantovi z Afriky

Švédská matka sa rozhodla odovzdať izbu svojej 10 ročnej dcéry imigrantovi z Afriky. Ako neskôr vyšlo najavo, že prijatý pod strechu bol Eritrejec a sexuálne...

MEDZIAS.SK

USA pokračujú v stratégii obkľučovania Ruska. Poľsko, Rumunsko a Pobaltie im v tom horlivo asistujú.

Námestník ministra obrany USA Robert Work a poľský minister obrany Antoni Macierewicz vykonali včera (13. 5.) pri obci Redzikowo na severe Poľska...

ZEMAVEK.SK | BY JURAJ POKORNÝ

Počet podpaľáckých útokov na utečencov v Nemecku stúpa -

Berlín 14. mája 2016 (TASR/HSP/Foto:TASR/AP-Matej Leskovsek) Od začiatku roka došlo v Nemecku k 45 útokom na ubytovne utečencov. V rozhovore pre...

HLAVNESPRAVY.SK | BY HEUREKA EVOLUTION

Na nemeckej stanici bodali do ľudí, najmenej jeden nep...

Útočník ozbrojený nožom dobdal na stanici nedaleko Mníchova štyroch ľudí. Úto...

PANOBGAN.SK

VÝSLEDKY

Články z dezinformačných médií majú pôvodný zdroj zvýraznený červenou farbou, články z tradičného média zelenou farbou. Sami na sebe si tak môžete otestovať, pri kolíkových z nich ste dokázali poznať, odkiaľ článok pochádzal. Týmto cvičením sme chceli ukázať, že na Facebooku je dôležité všimnúť si označenie zdroja, ktorý je uvedený malým nápisom vľavo dole.

Rozdiel medzi tradičnými a konšpiračnými médiami teda nespočíva vo vizuálnej stránke ale hlavne v obsahu a v spôsobe ich práce.

Fake NEWS

Ako vyzerajú manipulácie (+príklady)

Až doteraz sme o dezinformačných médiách hovorili skôr všeobecne, v tejto kapitole už ukážeme konkrétne príklady manipulatívnych článkov, ktoré sa v roku 2016 a v prvej polovici 2017 šírili slovenským Facebookom. Niektoré obsahujú informácie, ktoré sú úplne vymyslené. Oveľa častejším javom sú však články, ktoré sú založené na realnej udalosti, následne ju však jednoduchým trikom posunú do novej roviny.

Ich autorom niekedy stačí spoliehať sa na to, že užívateľia Facebooku nebudú článok pozorne čítať, ale začnú ho zdieľať len na základe chytľavého titulku a fotky. V iných prípadoch je však takmer nemožné dezinformáciu odhaliť.

3.1 Informácia je vymyslená

1 PRÍKLAD KRIMINALITA MIGRANTOV, OPĽ

Hlavné správy v januári 2016 publikovali text s titulkom: Západ žne, čo zasial: 15-ročný chlapec vo Švédsku bol ubodaný migrantom, keď sa pokúsil ochrániť spolužiačku pred znásilnením. 13-ročné dievča zas v Nemecku znásilňovali celý deň. Článok bol v tom čase vôbec najviac zdieľaným článkom k téme migrantov na slovenskom Facebooku, lajklo ho viac než sedemtisíc ľudí.

Článok opisuje dva brutálne prípady násillia, do ktorého mali byť zapojení migranti. Prvý prípad sa týkal Švédska a bol pravdivý, informovali o ňom aj tradičné médiá. Pätnásťročný Sýrčan zozadu nožom dopichal rovnako starého spolužiaka, s ktorým mal predtým konflikt kvôli spolužiačke. Chlapec následne zomrel.

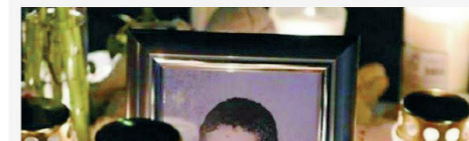
Druhá časť správy sa však ukázala byť vymyslená. Išlo v nej o príbeh 13-ročného dievčata, ktoré údajne v Berlíne uniesli a znásilnili migranti. O prípade informovala

Západ žne, čo zasial: 15-ročný chlapec vo Švédsku bol ubodaný migrantom, keď sa pokúsil ochrániť spolužiačku pred znásilnením. 13-ročné dievča zas v Nemecku znásilňovali šiesti migranti celý deň

Štokholm 18. januára 2016 (HSP/breitbart/Foto:Printscreen/AP)

Švédska polícia sa neponáhľá vyšetriť ani ďalší brutálny čin. Iba 13-ročnú dievčinu Lizu ráno po ceste do školy obkľúčili asi piati mladí muži arabského výzoru, ktorí ju zatiahli do auta a tam jej zaviazali oči

Rodičia 15-ročného chlapca Arminasa Pileckasa obvinili Švédsko a švédske médiá zo zbabelosti informovať o hrozbách, ktoré predstavujú migranti a zo zatajovania vraždy jeho syna.

ako prvá ruská štátna televízia, ktorá priniesla výpoveď jej matky (matka mala ruský pôvod, tým ruské médiá vysvetlili záujem o tento prípad). Reportáž mala veľký ohlas, informovali o nej aj tradičné médiá v Česku i na Slovensku. Objavila sa totiž krátko po prípadoch sexuál-

neho obťažovania žien v nemeckých mestách počas silvestrovských osláv, ktoré pobúrili verejnosť.

Situácia sa však zmenila vo chvíli, keď nemecká polícia vydala stanovisko, že informácie o únose a znásilnení v Berlíne sa nepotvrdili. Následná reakcia ilustru-

Chemtrails
Konšpiračná teória, ktorá tvrdí, že vlády, tajné spolky alebo korporácie tajne vypúšťajú z lietadiel na ľudí chemikálie. Za dôkaz považuje biele (kondenzačné) stopy, ktoré prúdové lietadlá zanechávajú na oblohe.

Ruska znásilnená migranti? Ne, ruská dezinformačná válka, říká Berlín

28. ledna 2016 17:42

Moskva obvinila Německo, že se snaží utlát znásilnění třináctileté dívky r. původu migranty. Berlín namítá, že celý případ se odehrál naprosto jinak a l obviňuje z dezinformační kampaně. Podle agentury DPA chce Kreml dostat válkou do varu více než třímilionovou ruskojazyčnou menšinu v Německu.

je, ako v takýchto situáciách postupujú dezinformačné a ako tradičné médiá.

Viaceré tradičné médiá policajné stanovisko okamžite zverejnili, prípadne publikovali nový článok, v ktorom informovali, že pôvodná reportáž bola nepravdivá. Niektoré médiá dokonca označili celý príbeh za výmysel kremelskej propagandy.

Hlavné správy, ktorých článok sa na Facebooku rozšíril medzi desiatistice ľudí, policajné stanovisko nikam nezapracovali. Neinformovali čitateľov, že jeden z dvoch prípadov, ktorý vyvolal rozruch, sa nepotvrdil. Ich článok zostal naďalej zverejnený v pôvodnej podobe.

ilumináti

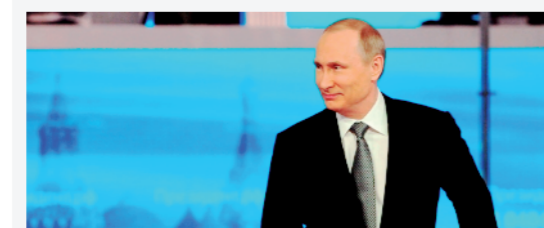
Jeden z tajných spolkov, ktoré podľa vyznavačov konšpiračných teórií ovládajú svet. Takýmto spolkami môžu byť aj slobodomurári, skupina Bildeberg, skupina New World Order alebo svetové židovstvo.

2 PRÍKLAD RUSKÁ EKONOMICKÁ OFENZÍVA

Putin vytlačí dolár zlatým rubľom

Moskva 14. júla 2016 (HSP/Foto:TASR/AP Mikhail Klimentyev)

Vzniká platobný systém nezávislý od amerického dolára – založený na zlato rubli

PUTIN SPLACHUJE AMERICKÝ DOLAR: RUSKÝ PLATEBNÝ SYSTÉM ZLATÝCH RUBLŮ NEVÁZANÝ DOLAREM

Vytvorené 30. 3. 2014 20:50 Zobrazeno: 31728

Nabýva v Rusku konkrétnych tvarů nový finanční systém nezávislý na Wall Street City? Bylo Rusko sankcemi „přinuceno“ k vytvoření na dolaru nezávislého systému? Rusko oznamuje, že bude prodávat (a kupovat) své produkty a komodity – včetně ropy – za rubly, nikoliv už za dolary.

Putin tento krok už připravuje už dávno. Jde o vytvoření systému plateb v ruble zcela nezávislého a chráněného proti dolaru a ničivým spekulacím velkých

Акымі evergreenom dezinformačných médií je správa o zlatom rubli. Hovorí o tom, že Rusko sa chystá nahraďiť obchodovanie v dolároch za obchodovanie v rubloch, ktoré budú viazané na ceny zlata. V júli 2016 publikovali Hlavné správy článok s titulkom: Putin vytlačí dolár zlatým rubľom.

Informujú v ňom, že Rusko plánuje robiť svoj zahraničný obchod v rubloch, čím ohrozí pozíciu amerického dolára. „Upíri z Wall Street veľmi dobre rozumejú, že odstránenie ruských bánk zo zóny dosahu im nič dobré neprinesie,“ píše sa v článku. Článok má čitateľovi vyslať signál, že Rusko nie je oslabené ekonomickými sankciami, ako tvrdí Západ a mainstreamové médiá. Miesto toho sa chystá zasadiť silný úder Američanom. „Sankcie, presne ako princíp džudo, vytvorili ideálnu situáciu na obranný manéver, ktorý presmeroval hrubú silu protivníka proti nemu samotnému,“ poznamenali Hlavné správy.

V skutočnosti išlo o zrecyklovanie textu, ktorý sa už v apríli 2014 šírila internetom. Napríklad český dezinformačný web AC24 v tom čase publikoval takmer identický text, dokonca aj s rovnakými metaforami vrátane „upírov z Wall Street“, či „princípu džudo“.

Ani po takmer troch rokoch od publikovania prvého článku sa nič nevie o tom, že by Rusko menilo platobný systém. O žiadnom takomto zámere sa nepíše ani na webe ruskej centrálnej banky. Hlavné správy onedlho tento článok zmazali.

3.2 Článok posúva realitu

Častejším prípadom dezinformačných médií sú články, ktorým môžeme hovoriť manipulatívne alebo hrubo zavádzajúce. Základom je pravdivá informácia, ktorá je väčšími či menšími zásahmi posunutá, aby nadobudla iné vyznenie. Ich autori (často nepodpísaní) sa spoliehajú na to, že čitateľ si článok neprečíta celý, alebo že si nebudie overovať, akým spôsobom o rovnakej veci písali aj tradičné médiá.

3 PRÍKLAD STARÁ NOVÁ SPRÁVA

Začiatkom roku 2017 sa témou sociálnych sietí stal prípad mladej Adriany z Ružomberka, známej pod menom Sheila Szmerková. Na Facebooku sa zviditeľnila videom, na ktorom spálila a pomohla Korán so slovenskou vlajkou za chrbtom.

Okrem toho uverejňovala statusy, v ktorých sa moslimom vyhrážala zabitím. Vo februári ju zatkla policajná protiteroristická jednotka.

Mladej žene následne vyjadrili podporu mnohí českí a slovenskí používatelia Facebooku, označovali ju dokonca za „prvého politického väzňa“ po Novembri 1989. V tejto atmosfére uverejnili dva české dezinformačné weby – AC24 a Security Magazin – správu o zdanlivo podobnom prípade, ale v obrátenej rovine.

Písali o tom, že v Taliansku skupina migrantov rozbila a pomohla sochu Panny Márie. Na Facebooku to okamžite vyvolalo pobúrenie a ďalšiu vlnu sympatií s mladou Slovenkou, ktorá narozdiel od výtržníkov z Talianska bola zatknutá.

Skandál v Itálii: Muslimští migranti zdevastovali sochu Panny Marie a vymočili se na ni

Moslimovia sa vymočili na sochu Panny Márie

Taliansko 20. januára 2015 (HSP/Foto:RI)

Moslimskí imigranti rozbili sochu Panny Márie a následne sa na ňu vymočili

Skupinka piatich imigrantov napadla muža kľučiacieho a modliaceho sa pred sochou svätej Madonny. Incident sa odohral v malej talianskej kaplnke svätého Barnabáša v meste Perugia. Muž počas modlitby držal v ruke fotografiu blízkej osoby. Informáciu zverejnil portál Raymond Ibrahim.

Správa bola reálna. O prípade informovali aj niektoré seriózne talianske médiá, prípad vyvolal pobúrenie aj medzi Talianmi. Incident sa však odohral ešte v januári 2015, čo ani jeden z českých dezinformačných webov v článku neuviedol.

V tom čase Česko i Slovensko žilo úplne inými témami, na Slovensku si preto vtedy tento prípad všimol len server Hlavné správy, onedlho však zapadol. Správu začali ľudia vo veľkom zdieľať až neskôr, po príchode migračnej krízy.

Servery AC24 a Security Magazin v tomto prípade nenapísali živú informáciu, ale dopustili sa manipulácie.

Pokiaľ by priznali, že ide o dva roky starú vec, správa by nemala také silné vyznenie.

4 PRÍKLAD MIGRANT, KTORÝ NEBOL MIGRANT

Práve pri téme migrácie dochádza k najčastejším manipuláciám, čo je dané aj tým, že migranti sa stali hlavnou témou dezinformačných médií. Zverejňujú jednak reálne správy o prípadoch kriminality migrantov, pravidelne ale fakty výrazne posunú.

Server Medzičas prevzal v máji 2016 z nemeckého portálu Spiegel.de informáciu o vražednom útoku na železničnej stanici v bavorskom meste Grafing. Jeho základom bola správa, že útočník nožom zabil 50-ročného muža a ďalších troch ľudí zranil. Pri útoku kričal „Allah akbar“.

Server Medzičas označil útok za jasný dôsledok ústretovej politiky nemeckej kancelárky Merkelovej. „Na „refugees welcome“ staršieho dáta tak doplatil životom 50-ročný občan z Wasserburg,“ napísal Medzičas. O útoku v Bavorsku informovali aj tradičné médiá, tie však boli v hodnotení opatrné. Citovali napríklad ľudí z nemeckých bezpečnostných zložiek, ktorí tvrdili, že mohlo ísť o útok psychicky narušeného človeka.

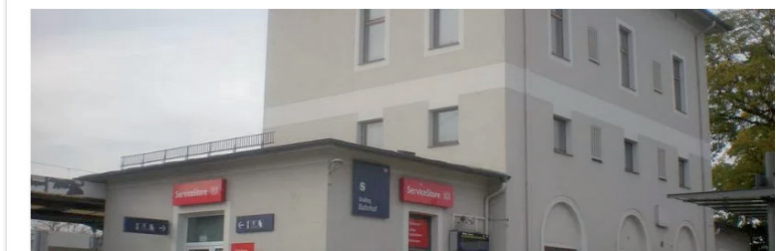
Tradičné médiá následne priniesli informáciu, že

MEDZIČAS

Z DOMOVA ZO ZAHRANIČIA EKONOMIKA IMIGRÁCIA INÉ O NÁS FÓRUM

NEMECKO – ÚTOČNÍK POBODAL CESTUJÚCICH ZA VÝKRIKOV ALLAH AKBAR

10. 05. 2016 | Miro Juriš | 7 komentárov

Útočník z Mnichova nebyl islamista, ale blázen, tvrdí policie

Jeden člověk zemřel v úterý v Bavorsku po útoku 27letého muže na nádraží v Grafingu u Mnichova. Útočník pobodl čtyři lidi. Policie prověřuje výpovědi svědků, že útočník křičel „Allahu akbar“ (Bůh je veliký), uvedl bavorský rozhlas. Bavorský ministr vnitra naznačil, že zřejmě šlo o útok psychicky nemocného člověka, který měl problémy s drogami.

útočníkom nebol migrant, ale istý Paul H. z Hessenska. Napríklad český server Novinky.cz uviedol, že útočník mal zrejme problémy s drogami, a zdôraznil, že nešlo o prístahovalca.

Server Medzičas tieto zistenia zamlčal. V článku iba napísal, že „útočník nepatrí k najnovšej migračnej vlne“, čím podsúval čitateľovi záver, že šlo o migranta, ktorý do Nemecka prišiel už skôr. Miesto toho bez dôkazov písal o tom, že „kriminalita migrantov v Nemecku aj v Rakúsku dosahuje už ťažko zvládnuteľné rozmery“.

Reťazcom ďalších súvislostí sa dostal až k situácii na Slovensku, ktoré je vraj podobne ohrozené, pretože má podľa serveru Medzičas politikov podobných Angele Merkelovej. „Do parlamentu aj vlády sa oklamaním voličov dostali ‚eurohodnotové‘ postavičky ‚merkeltypu‘, ktoré by nedbali zaviesť ‚merkelrajch‘ aj na Slovensku. Ich problémom sú ‚kotlebove hliadky‘ vo vlaku a nie to, čo sa deje kúsok za našimi hranicami,“ napísal Medzičas. Jeden útok psychicky chorého človeka tak stačil na to, aby Nemecko a Rakúsko boli v článku vykreslené ako krajiny plné nezvládnutej kriminality a Slovensko ako štát, kam táto vlna môže onedlho doraziť.

5 PRÍKLAD ARABSKÍ LOTYŠI

Slniečkar

Oporcovia migrantov takto podľa nich hanlivo označujú ľudí, ktorí sa migrantov naivne zastávajú. „Slniečkar“ nemusí ani chcieť migrantov masovo voziť na Slovensko, stačí, že ich plošne neodsudzuje.

V júli 2016 publikovali Hlavné správy článok, ktorý je ukážkou toho, že na zmanipulovanie informácie stačí iba veľmi malý zásah – vypustiť jednu vetu a pridať vhodnú fotku.

Spomínaný článok mal titulok „Brutálny útok cudzincov na ubytovni v Plzni. Správca v nemocnici zomrel“. Hlavné správy v ňom s trojdňovým oneskorením prepísali článok z českých médií o tragickej udalosti v Plzni.

Správa teda mala reálny základ. Český server idnes.cz informoval tom, že v Plzni došlo k hádkke medzi dvoma mužmi a správcom ubytovne, na ktorej bývali. Správcu následne zbili takým spôsobom, že po niekoľkých dňoch zomrel.

Server idnes.cz hneď v úvode napísal, že vo veci útoku stíha polícia „mladíka z Lotyšska“. Následne to v článku zopakoval. „Policajti po dvoch dňoch dopadli dvadsaťtriročného muža z Lotyšska, ktorého obvinili z ťažkého ublíženia na zdraví a porušovania domovej slobody,“ napísal idnes.

Hlavné správy článok prevzali takmer v doslovnom znení, zamlčali len informáciu o pôvode zadržaného muža. Namiesto toho článok ilustrovali fotkou, na ktorej policajti odvádzajú muža arabského vzhľadu.

Článok tak navodzoval dojem, že zabitie správcu v Plzni je ďalším príkladom kriminality, ktorej sa v Európe dopúšťajú moslimskí migranti. Použitá fotka v skutočnosti nemala nič spoločné ani s migračnou krízou, ani s Európou. Sú na nej zachytení izraelskí policajti, ako v Jeruzaleme odvádzajú mladého Palestínčana.

Napríklad český server idnes.cz, z ktorého informácií

Brutálny útok cudzincov na ubytovni v Plzni. Správca nemocnici zomrel

Plzeň 16. júla 2016 (HSP/Foto:TASR/AP-Mahmoud Illean)

Otravný prípad sa stal v jednej z plzenských ubytovní. Trojica cudzincov sa snažila neoprávnené dostať na ubytovňu, v čom im chcel zabrániť správca. To sa mu však stalo osudným.

idnes.cz / Plzeňský kraj

IDNES.cz > Zprávy | Kraje | Sport | Kultura | Ekonomika | Bydlení | Technet | Ona | Revue | Auto | Plzeňský kraj > Zprávy | Sport | Kultura | Tipy na výlet | Jízdní řády MHD | Práce | Reality | Leto na zá...

Správce ubytovny zemřel po útoku dvou mužů, jeden už je za mřížemi

13. července 2016 16:10

Mladík z Lotyšska stíhají kriminalisté kvůli nedávnému brutálnímu útoku na správce ubytovny v Plzni na Borech. Cizinec s dalším mužem ho zbili tak, že po několika dnech v nemocnici zemřel.

ma PRESSE Découvrez Ma Presse

Jérusalem: la police israélienne entre dans la mosquée d'Al-Aqsa

Les heurts se sont poursuivis dans la Vieille ville de Jérusalem-Est, occupée et annexée, où la police a tiré des grenades assourdissantes. PHOTO MAHMOUD ILLEAN, AP

zrejme čerpali aj Hlavné správy, svoj článok ilustroval len neutrálnou fotkou s natihnutou policajnou páskou. Tradičné médiá by totiž mali dbať na to, aby ilustračné fotky neposúvali realitu nad rámec informácií z článku.

6 PRÍKLAD ZÁPAD CHCE ZNIČIŤ RUSKO

Inou oblasťou, v ktorej je možné vidieť manipulácie, je téma napätia medzi západnými štátmi a Ruskom. Po vypuknutí konfliktu na Ukrajine jej bola zo strany dezinformačných médií prikladaná oveľa väčšia pozornosť, v roku 2015 ju prekryla migračná kríza. Príležitostne sa však stále vyskytuje.

Dezinformačné weby popisujú konflikt na východnej Ukrajine a pripojenie Krymu k Rusku tak, že na vine je západ. Ruský prezident Putin mal konať iba v sebeobrane. Tento príbeh sa snažia dlhodobo držať v povedomí. Príkladom bol článok Hlavných správ z mája 2016, ktorý v titulku informoval o tom, že „Západ nakoniec povedal pravdu, želá si totálnu likvidáciu Ruska“.

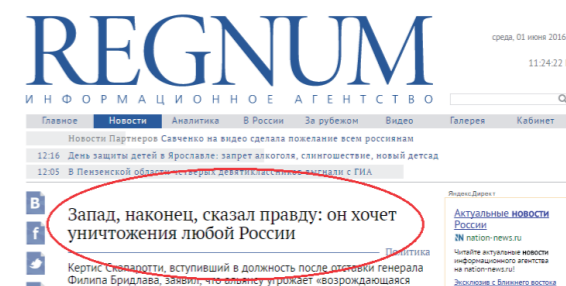
V pasáži pod titulkom (v takzvanom perexe) je citovaný americký generál Curtis Scaparrotti, ktorý sa v tom

Západ nakoniec povedal pravdu – želá si totálnu likvidáciu Ruska

Washington 9. mája 2016 (HSP/Foto:TASR/AP-Marijan Murat/dpa via AP)

Hlavný veliteľ NATO v Európe, americký generál Curtis Scaparrotti, ktorý nahradil vo funkcii generála Philipa Breedlava (tomu sa skončil mandát vo funkcii veliteľa NATO v Európe) vo svojom vyhlásení, ktoré sme publikovali aj na Hlavných správach vyhlásil, že „hrozbou pre NATO je znovuobrozené Rusko, ktoré sa snaží vystupovať ako svetová veľmoc“

Vyhlásenie Scaparrottiho na Hlavných správach si môžete pozrieť tu a a napr. aj na mainstreame [webnoviny](#).

časť stal hlavným veliteľom NATO v Európe. Je tam pridaná aj jeho fotka, celý článok tak navodzujú dojem, že americký generál povedal, že chce zlikvidovať Rusko.

V skutočnosti Scaparrotti v prejave, na ktorý odkazovali Hlavné správy, hovoril oveľa miernejšie. Zopakoval len dlhodobé stanovisko, podľa ktorého Rusko predstavuje pre NATO hrozbu. „Rusko je veľmi aktívne na východnej Ukrajine. Nevidím žiadny náznak toho, že by sa to malo v krátkom čase zmeniť, a ani to neočakávam,“ hovoril v prejave.

Hlavné správy v skutočnosti necitovali amerického generála, ale prevzali komentár z ruského servera IA Regnum, ktorý sa venoval jeho prejavu. Ruský komentátor v ňom bez ďalších dôkazov tvrdí, že pre Západ je

„najideálnejším riešením totálna smrť Ruska“. Hlavné správy tento názor preložili, urobili z neho vlastný článok a dali ho do titulku ako fakt.

Antivax

Kampaň, ktorá sa snaží dokázať, že bežné očkovanie (vakcinácia) je škodlivé – má spôsobovať napr. autizmus. Mnohí jej zástanovia sú presvedčení, že lekári presadzujú očkovanie najmä kvôli ziskom výrobcov liekov.

3.3 Pochybný rozhovor

Azda najúčinnjšou formou propagandy sú tendenčne vedené rozhovory. Je to oveľa sofistikovanejší prípad, ako keď dezinformačné médium preberie správu z nejakého zdroja. Vtedy sa dá skontrolovať, či takýto zdroj existuje, či ide o seriózný zdroj, alebo či pôvodná informácia nie je prekrútená. Pokiaľ však dezinformačný web urobí rozhovor s človekom, ktorý sám prekrúca realitu, je to iná situácia. Zdrojom informácií je vtedy on sám. Ak ho novinár nežiada, aby priznal zdroje svojich tvrdení, môže tvrdiť takmer čokoľvek.

7 PRÍKLAD ROZHOVOR S EXTRÉMISTOM

Server Parlamentní listy začal v septembri 2016 na pokračovanie robiť rozhovory so švédskym občanom Björn Herstodom. V článkoch je označovaný ako „švédsky novinár“. Čitateľom opisoval, akou nebezpečnou krajinou je dnes Švédsko po prijatí desiat tisícov migrantov.

V prvom rozhovore Herstad hovoril o všadeprítomnej kriminalite, ktorú spôsobujú migranti. Kvôli nim sa už vo Švédsku údajne cítia bezpečne iba bohatí ľudia, ktorí si môžu dovoliť kúpiť byty v izolovaných lokalitách. Svoje tvrdenia dokazuje policajnými štatistikami. „Vo Švédsku je denne 50 policajných hlásení o sexuálnom zločine, tretina z toho je klasifikovaná ako znásilnenie. To znamená, že nejaká žena je znásilnená každú hodinu a pol, každý deň, každú noc, počas celého roku,“ tvrdil.

Rozoznať, čo je v takomto rozhovore pravda a čo manipulácia, je nad možnosti bežného čitateľa. Respondent kombinuje svoje názory (polícia sa bojí zasahovať proti migrantom), s konkrétnymi číslami (štatistiky kriminality) a reálnymi prípadmi (nepokoje na niektorých predmestiach). Čitateľ by na posúdenie jeho hodnovernosti musel detailne sledovať situáciu vo Švédsku, nevystačil by si len s bežným „googlením“.

V čom spočíva manipulácia? Herstad v prvom rozhovore operuje so štatistikami kriminality. Zdôrazní, že každý deň je vo Švédsku hlásených 50 sexuálnych útokov, z čoho tretinu tvoria znásilnenia, čo vyzerá ako veľmi dramatické číslo – napríklad na Slovensku je evidované jedno znásilnenie v priemere raz za päť dní.

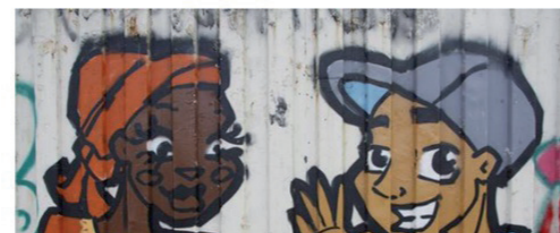
Tieto čísla by mala evidovať švédska Národná rada pre prevenciu kriminality, čo je štátna organizácia, ktorá zverejňuje policajné štatistiky. Na jej stránkach sa skutočne píše, že za predošlý rok 2015 bolo hlásených 18 000 sexuálnych útokov, z čoho 5900 tvorili znásilnenia. V priemere tieto čísla sedia s tým, čo hovoril Herstad českým, resp. slovenským čitateľom.

Znásilňovanie, loupeže, válka v uliciach, zapalovanie aut... To je u nás ve Švédsku díky imigrantům na denním pořádku. Pozor, ať to v ČR nedopadne stejně. Švédský novinář podává otřesné svědectví

8. 9. 2016 4:49

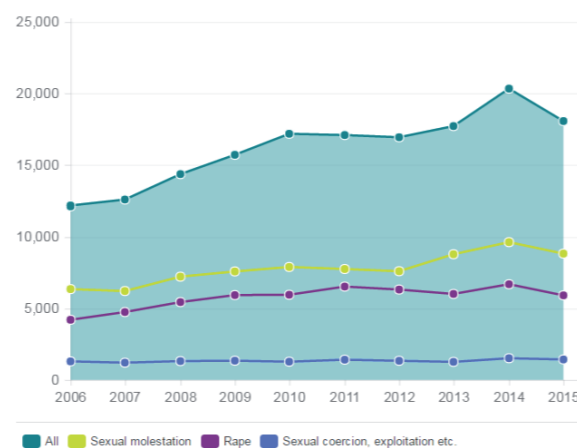
ROZHOVOR Švédský novinář Björn Herstad v rozhovoru pro ParlamentníListy.cz říká, že kvůli imigrantům již Švédsko není bezpečná země. Ve Stockholmu v prvních šesti měsících roku 2016 bylo policií nahlášeno, že bylo zapáleno a shořelo či bylo jiným způsobem zničeno 700 aut. Více než 500 případů zničení či poničení majetku denně bylo policií nahlášeno během roku 2015. 1,6 milionu švédských obyvatel, což činí 16 procent populace, se narodilo v jiné zemi než ve Švédsku a tři miliony obyvatel Švédska mají imigrantský původ. Imigranti mají na svědomí 55 procent trestných činů; pokud jde o loupeže, tak 69 procent; a u znásilnění je to 77 procent. V ulicích hoří auta, ženy jsou znásilňovány a lidé napadáni imigranti.

Tweet G+ 48 Facebook 4.6K people like this

Reported sex offences

Number of reported sex offences: all reported offences, of which sexual molestation, rape (including aggravated), and sexual coercion, exploitation, etc. Source: [Reported offences](#)

Herstad však nedodal informáciu, že počet ohlásených znásilnení je už šesť rokov približne rovnaký. Napríklad v roku 2014 išlo o 6700 prípadov, za rok 2013 o zhruba 6000 prípadov. Na počte znásilnení sa teda podľa štatistik výrazne nepodpísala migračná vlna z roku 2015, keď vo Švédsku požiadalo o azyl 156-tisíc ľudí, čo bol stopercentný nárast oproti predošlému roku.

Herstad nevysvetlil čitateľom ani to, že Švédsko má uzákonenú jednu z najprísnejších definícií znásilnenia na svete. Zahraničné médiá už dlhší čas upozorňujú, že štatistiky zo Švédska nie je možné porovnávať s inými krajinami. Za znásilnenie je vo Švédsku napríklad považovaný sex s osobou mladšou ako pätnásť rokov, na Slovensku by šlo o kategóriu „sexuálneho zneužitia“.

Tieto rozpory neznamenajú, že by situácia vo Švéd-

sku bola bezproblémová. Aj tradičné médiá popisovali prípady sexuálneho obťažovania migrantmi na hudobnom festivale v Štokholme v roku 2015. Začiatkom roku 2017 zverejnil svoje svedectvo policajný dôstojník z mestečka Örebro, ktorý popisoval, že v jeho okrsku páchajú kriminalitu väčšinou migranti. Situácia má však ďaleko od toho, ako ju v popísal Herstad, podľa ktorého už polícia nedokáže vo Švédsku nastoliť poriadok. Napríklad počet vražd na 100 tisíc obyvateľov bol vo Švédsku v roku 2015 na podobnej úrovni, na akej sa dlhodo- bo pohybuje aj na Slovensku.

Ďalšia podstatná informácia, ktorú Parlamentní listy zabudli dodať, sú informácie o samotnom Herstadovi, ktorý vystupuje ako nestranný novinár. Herstad bol v skutočnosti dlhoročným členom krajne pravico-

vej strane Národní demokrati (Nationaldemokraterna), ktorá bola obviňovaná z xenofóbie a rasizmu. Dlhodobo udržiava kontakty s krajne pravicovou organizáciou Nordická mládež, ktorá prevádzkuje viaceré protimigrantské weby.

Herstad teda nie je bežným novinárom, ale príslušníkom krajnej pravice, ktorá má blízko k extrémizmu. Je to podobná situácia, ako keby naopak švédske noviny chceli urobiť rozhovor o Slovensku a ako vhodného komentátora by oslovili člena Kotlebovej LSNS.

Parlamentní listy sa teda nesnažili zistiť, ako reálne vyzerá situácia vo Švédsku. Zrejme mali vopred danú predstavu, že chcú napísať článok o tom, že migranti spôsobujú rozvrat, a potrebovali iba človeka, ktorý im túto predstavu potvrdí. ■

Častou obeťou dezinformácií sú migranti.

FOTO N - TOMÁŠ BENEDIKOVIC

Cvičenia so študentmi

1 CVIČENIE: AKO VYSTOPOVAŤ, ČI FOTOGRAFIA NIE JE FALOŠNÁ

Na šírenie lží často slúži fotografia zasadená do mylného kontextu, použitá po rokoch s iným titulkom, či s tvrdením, že pochádza z iného miesta ako v skutočnosti. V tomto cvičení si ukážeme, ako sa dá vypátrať, odkiaľ fotografia naozaj pochádza.

LOĎ PLNÁ MIGRANTOV

Dobrý pomocník pri odhaľovaní skutočného pôvodu fotiek je aj Google Images, stránka najznámejšieho vyhľadávača. Nefunguje vždy, no pri známych fotkách, ktoré sa šíria na internete a boli napríklad aj v serióznych médiách, hoci aj dávno, vie byť veľmi nápomocný.

Použijeme tento program na fotografii, ktorá sa šíri aj na Slovensku: známu fotku lode s migrantmi, ktorí prichádzajú do Európy, použili aj viacerí politici a médiá pri ilustrácii migračnej krízy.

Stačí pár klikov na stránke www.images.google.com. Čez možnosť „hľadať podľa obrázka“ fotografiu nahráme a Google nám ukáže, že fotka nie je aktuálna. Dokonca hneď poskytne informáciu o tom, že sa s veľkou pravdepodobnosťou týka albánskych utečencov z roku 1991 – to je aj pravda, ktorú potvrdzujú viaceré zdroje.

KISKA S UKRAJINSKOU VLAJKOU

Silný fotografický hoax, ktorý sa opakovane šíril na Slovensku, je záber na prezidenta Andreja Kisku vraz s logom radikálneho dobrovoľníckeho práporu Azov (na snímke vľavo), ktorý sa otvorene odvoláva na symboliku jednotiek SS.

Pravá je pritom snímka vpravo. Google Images si s toutou fotografiou nevie úplne poradiť a nevie jasne pomenovať, kedy vznikla. Program však ukáže najmä pôvodné obrázky s erbom bombardovaného mesta Mariupol, čo upozorní, že niečo nie je v poriadku.

Manipulácia je však v tomto prípade ľahko odhaliteľná už voľným okom. Autor upravenej fotografie predovšetkým nedostatočne prekryl pôvodný erb a spod znaku Azova tak trčí aj erb Mariupola. Upravená fotografia nesedí ani farebne.

ČO SI VŠÍMAŤ PRI FOTKÁCH?

Pri overovaní fotiek alebo určovaní lokality vám môže pomôcť niekoľko informácií, ktoré sa v zásade vyskytujú na každej z nich:

- plagáty, názvy obchodov, barov či reštaurácií,
- telefónne čísla na plagátoch a pútačoch,
- oblečenie ľudí – spôsob obliekania, ktorý patrí k jednotlivým kultúram alebo klimatickým podmienkam v oblasti,

- krajina, reliéf – Google vám nemusí pomôcť len s ulicami, ale aj s krajinou – lokalitu môžu prezradiť známe pohoria či povodie riek,
- známe budovy a architektúra – podobne ako pri geografických parametroch, v mestskom prostredí môže pomôcť architektúra. Pri slávnych pamiatkach ako Eiffelova veža či Socha slobody by sa zrejme nikto nepokúšal klamať, ale existujú stovky menej známych pamiatok, ktoré poznáte možno práve vy alebo vám

PROTEST

Na ďalšej fotografii sú nepokoje, ktoré sme si už v tejto príručke ukázali. Ide vraz o nepokoje v Taliansku, ktoré spôsobili migranti.

Opäť stačí vložiť fotku do Google Images a ukáže sa nám naozajstný kontext, v akom fotka vznikla: ide o nepokoje, ale vo Francúzsku a nie v Taliansku, a neprotestujú utečenci z čerstvej migračnej vlny, ale obyvatelia Francúzska proti zmenám zákonníka práce.

Samozrejme, nástroj nie je dokonalý a ak rovnakú fotku použilo milión konšpiračných webov, tak existuje šanca, že vám Google ponúkne výsledky najmä z nich. No ak medzi nimi nevidíte relevantné zdroje, oplatí sa ešte zväziť, či je fotka pravdivá.

PROTESTY V PALESTÍNE? ULICA V ČÍNE?

Ako si pomôcť aj bez Google Images? Stačí mať dobré pozorovacie schopnosti. Ukážeme si to na dvoch fotografiách: Prvý pohľad na prvú fotku naznačuje, že ide o protest proti Izraelu. Odohráva sa však v Palestíne, v Izraeli či v niektorom z arabských štátov?

Stačí si všimnúť detaily: oblečenie ľudí a do istej miery aj dvaja muži čiernej pleti, ktorí držia plachtu, naznačujú, že nejde o Blízky východ. Zúžiť okruh krajín pomôžu – znaky, nápisy na ulici či plagáty. V ľavom hornom aj dolnom rohu (a aj na vlajke, hoci nie úplne čitateľne) sú nápisy vo francúzštine. Demonštrácia je vo francúzsky hovoriacej krajine – zimné oblečenie ľudí a typická európska architektúra vyradia bývalé francúzske kolónie v Afrike. V ľavom hornom rohu je reklama na francúzsky denník L'Humanité. Ide teda o Francúzsko. Skutočnosť: demonštrácia v Paríži na podporu Palestíny z roku 2009.

Druhá fotka pôsobí ako z Číny či Hongkongu. Prečo by to však nemohla byť čínska štvrť kdekol'vek vo svete? V prospech tejto teórie hovoria aj anglické nápisy na budovách (hoci to nevyučuje ani Hongkong).

Vygooglíme si napríklad nápis „Law office of David A. Bredin“. Keď dokážeme prečítať aj telefónne číslo, naisto zistíme, že to je právnická kancelária Davida Bredina v New Yorku. Pomôcť môžu aj ŠPZ na autách, hoci tu nie sú veľmi čitateľné.

Ak by sme mali aj názov ulice, môžeme záber porovnať s fotografiou na Google Street View.

- s nimi pomôže Google či iní ľudia na internete,
- počasie – nie úplne spoľahlivý parameter, no počasie na akýkoľvek deň a lokalitu sa dá zistiť napríklad na webe www.wolframalpha.com,
- vojenské insígnie a uniformy – skúste na fotkách hľadať policajtov alebo vojakov, tí by mali mať oficiálne označenie krajiny, z ktorej pochádzajú (v prípade policajtov môže pomôcť názov polície), väčšinou vo

- forme vlajky alebo označenia ich jednotky,
- autá – model a značka už v dnešnom globalizovanom svete nemusí nič znamenať, ale veľký počet áut konkrétnej značky alebo autá, ktoré sú špecifické pre konkrétnu lokalitu, môžu byť cennou pomocou,
- poznávacie značky áut – Google pomôže aj v prípade ŠPZ. Na autách navyše môžu byť aj medzinárodné poznávacie značky.

ZDROJ: FIRSTDRAFTNEWS.COM

2 CVIČENIE: POZNAJTE MANIPULÁCIU V TITULKU

V tejto príručke sme viackrát zopakovali, že ľudia zdieľajú na sociálnych sieťach článok bez toho, aby ho čítali – presvedčí ich na to už titulok. Pripravili sme krátke cvičenie zamerané práve na analýzu titulkov.

Tu je sedem vymyslených krátkych správ, ktoré imitujú reálne články na webe. Ku každej z nich budú na výber tri titulky, jeden z nich je však zavádzajúci – buď obsahuje informáciu, ktorá v správe nie je, alebo čitateľa nabáda, aby si domyslel niečo, čo článok nehovorí.

Vašou úlohou je označiť manipulatívny titulok a vysvetliť, prečo nezodpovedá úvodnému textu.

1. NOVÁ AUTOMOBILKA

Blízko Zvolena by už čoskoro mohla stáť nová fabrika, v ktorej by vyrábali luxusné športové vozy Maserati. Oznamil to minister hospodárstva po stretnutí s výkonným riaditeľom automobilky Emersonom Fitipaldim. „Som nadšený, na Slovensko smeruje piata automobilka,“ povedal minister. Dobrý pocit mal zo stretnutia aj Fitipaldi, ktorý ministrove slová komentoval diplomaticky. „Slovensko sa nám páči, má veľký potenciál,“ povedal Fitipaldi.

- A) Slovensko má na dosah piatu automobilku
- B) Pri Zvolene sa začnú vyrábať slávne športiačky Maserati
- C) Výkonný riaditeľ z Maserati: Slovensko má veľký potenciál

2. NEHCENÝ NAPOLEON

Nápad opozičného poslanca Igora Malériča postaviť blízko Bratislavského hradu sochu Napoleona Bonaparte narazil na nesúhlas tisícok ľudí. Ukázala to anketa, ktorú zorganizoval Bratislavský denník. Noviny ponúkli svojim čitateľom možnosť, aby sa k iniciatíve vyjadrili v internetovom hlasovaní. Výsledok? Proti soche sa postavilo až 90 percent zo zhruba desaťtisíc hlasujúcich čitateľov.

- A) Plán postaviť Napoleona pri Hrade vyvoláva vášne
- B) S Maléričovou sochou nesúhlasia tisíce ľudí
- C) Bratislavčania jednoznačne odmietli sochu Napoleona

3. MILIÓNY MIGRANTOV V POHYBE

V utečeneckých táboroch v severnej Afrike a na Blízkom východe sa zhoršuje situácia. Mnoho tamojších obyvateľov sa pripravuje na to, že sa vydá na cestu do krajín Európskej únie. Podľa uniknutej správy nemeckej tajnej služby by ich počet mohol dosiahnuť až šesť miliónov. Polovica z nich sa chce pokúsiť dostať sa do Európskej únie po takzvanej balkánskej trase, ktorú sa členské štáty s pomocou Turecka snažia držať uzavretú.

- A) Najhoršie nás len čaká: Do EÚ príde ďalších šesť miliónov migrantov
- B) Kríza nekončí, ďalších šesť miliónov migrantov sa pripravuje na cestu
- C) Uniknutá správa tajných služieb: Ďalšie milióny ľudí chcú do Európy

4. ANGLIČANIA VYČIŇAJÚ

Mestská polícia v Košiciach riešili tento týždeň už druhý prípad opitých Angličanov, ktorí rušili nočný pokoj. Štvorčlennú skupinu, ktorá na Slovensku oslavovala rozlúčku so slobodou, nechcela ochranka pustiť do baru v centre, tak na ňu kričali anglické nadávky. Cudzinci sa upokojili až po príchode mestskej polície. Podobný prípad sa odohral aj v pondelok, keď polícia dala pokutu iným dvom mužom z Anglicka, ktorí v nočných hodinách znečistili verejné priestranstvo.

- A) Angličania sú národom opilcov a výtržníkov, predviedli to v Košiciach
- B) Hluk a nadávky: štvorica Angličanov vystrájala pred košickým barom
- C) Policajti v Košiciach museli opakovane riešiť opitých Angličanov

5. OPOZIČNÝ POLITIK VS. STAROSTA

Opozičný politik Anton Strelec podal trestné oznámenie na starostu Bohumila Stejskala pre nedávny predaj mestských pozemkov v blízkosti budovy pošty. Strelec tvrdí, že predaj bol pre radnicu nevýhodný a starosta sa mohol dopustiť trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa, za ktorý môže byť sadzba až päť rokov. Jeho podnetom sa bude zaoberať vyšetrovateľ.

- A) Strelec sa obrátil na políciu, chce, aby prešetrla predaj pozemkov
- B) Polícia sa chystá vyšetrovať starostu, hrozí mu až päť rokov
- C) Opozičný politik obviňuje starostu, že nevýhodne predal pozemky

6. UKRAJINCI PRE SLOVENSKO

Slovenský premiér Milan Akčný sa rozhodol riešiť situáciu okolo nedostatku kvalifikovaných robotníkov. Vláda schválila zákon, ktorý výrazne zjednodušuje pravidlá pre niektorých občanov Ukrajiny, ktorí by na Slovensku chceli pracovať. Opatrenie sa bude vzťahovať iba na Ukrajincov, ktorí sú povolaním strojármi alebo majú tento typ vzdelania. Pre ostatných sa nič nemení. Premiér dúfa, že týmto spôsobom získa pre slovenské fabriky niekoľkotisíc pracovníkov.

- A) Premiér uvoľnil hrádzu, Slovensko môžu zaplaviť tisíce Ukrajincov
- B) Premiér chce, aby na Slovensku pracovali tisíce Ukrajincov
- C) Vláda láka na Slovensko tisíce ukrajinských robotníkov

7. SLOVENSKÍ VOJACI POD NEMCAMI

Ministri obrany Slovenska a Nemecka podpísali dohodu o spolupráci. Na základe nej odídu príslušníci slovenských mechanizovaných jednotiek do Nemecka na dvojmesačný výcvik pod dohľadom nemeckých inštruktorov. Minister Marek Pancier si od toho sľubuje väčšie skúsenosti pre slovenských vojakov, ako aj prehĺbenie ich jazykových znalostí.

- A) Slovenskí vojaci budú trénovať pod taktovkou Nemcov
- B) Minister dúfa, že našim vojakom pomôžu nemeckí inštruktori
- C) Ako za Hitlera: slovenskej armáde budú zase veliť Nemci

RIEŠENIA:

1. B) Pri Zvolene sa začnú vyrábať slávne športiačky Maserati
Titulok predbieha udalosti. Minister síce hovorí, že „na Slovensko smeruje piata automobilka“, ale to nie je to isté ako veta „na Slovensku bude piata automobilka“. Pokiaľ to jasne nepotvrdí aj automobilka, je to stále iba želanie jednej strany. Keď obe strany hovoria iba o rokovaníach, neznamená to, že dohoda je už hotová.

2. C) Bratislavčania jednoznačne odmietli sochu Napoleona
V článku sa hovorí len o tom, že sochu Napoleona jednoznačne odmietli ľudia, ktorí mali chuť zúčastniť sa internetovej ankety jedného denníka. Na to, aby bolo jasné, čo si myslia Bratislavčania, by musel prebehnúť sociologický prieskum. Zatiaľ čo v internetovej ankete nikto nekontroluje, akí ľudia hlasujú, v prieskume musia byť primerane zastúpené všetky skupiny obyvateľov. Internetová anketa neodráža skutočné názory celého mesta/štátu.

3. A) Najhoršie nás len čaká: Do EÚ príde ďalších šesť miliónov migrantov
Možnosť, že sa šesť miliónov ľudí vydá na cestu do Európy, nie je to isté ako správa, že šesť miliónov ľudí aj reálne do Európy príde. V článku je navyše spomenuté, že polovica migrantov plánuje ísť trasou, ktorú európske štáty chcú držať uzavretú, čo by znamenalo, že by narazili na hranicu Turecka a nie je jasné, ako by pokračovali ďalej. Ak text hovorí o možnosti, že sa niečo stane, nie je presné to vydávať za hotovú vec.

4. A) Angličania sú národom opilcov a výtržníkov, predviedli to v Košiciach
Titulok neprijateľne zovšeobecňuje, že bežný Angličan pije a robí výtržnosti. Novinárovi stačili dva prípady ako dôkaz typického správania mnohomiliónového národa. Ide pritom typ incidentu, ktorého sa môže dopustiť aj ktokoľvek iný. Správanie zopár jednotlivcov sa nedá preniesť na celú skupinu/etnikum/národ.

5. B) Polícia sa chystá vyšetrovať starostu, hrozí mu až päť rokov
Titulok vyvoláva dojem, že polícia ide po starostovi, ktorý onedlho možno pôjde „sedieť“. V skutočnosti ho zatiaľ podozrieva iba opozičný politik. Polícia sa musí automaticky zaoberať každým trestným oznámením, ktoré niekto podá, dokonca aj anonymným. Často však vyhodnotí, že prípad nebude ďalej riešiť. O skutočnom „vyšetrovaní“ sa dá hovoriť až vtedy, keď polícia usúdi, že podozrenie je na mieste a dotyčného začne napríklad trestne stíhať. Ani to ešte nemusí znamenať, že je vinný. Na vyšetrovanie dozerá prokurátor, ktorý ho môže zastaviť, pokiaľ sa podozrenie nepotvrdí. Otázkou hroziaceho trestu má zmysel riešiť, až keď prokurátor podá takzvanú obžalobu a celý prípad zamieri pred súd. Aj súd však nakoniec môže dotyčného oslobodiť. Pri podaní trestného oznámenia nie je možné hneď človeka označiť za vinného, o vine rozhoduje súd; trestné oznámenie ešte neznamená, že polícia človeka obviní.

6. A) Premiér uvoľnil hrádzu, Slovensko môžu zaplaviť tisíce Ukrajincov
Z takéhoto titulku si čitateľ odnesie dojem, že na Slovensko sa masovo začnú sťahovať davy cudzincov bez rozdielu. V článku sa však jasne píše, že jednoduchší režim budú mať iba tí, ktorí budú mať požadované vzdelanie alebo prax, a ktorých trh práce potrebuje. Obzvlášť spozornite pri poplašných titulkoch.

7. C) Ako za Hitlera: slovenskej armáde budú zase veliť Nemci
Titulok hľadá nezmyselné a prehnané historické súvislosti s odkazom na viac než sedemdesiat rokov staré udalosti. Zároveň tvrdí niečo iné, než článok. Výcvik pod dohľadom nemeckých inštruktorov opisuje ako stav, keď armáda už nebude mať slovenských veliteľov, ale nemeckých. Inštruktor však nie je veliteľ. Pozor na zveličené prirovnania a metafory.

4. KAPITOLA / CVIČENIA

3 CVIČENIA 3: DISKUSIE V TRIEDE

Tu je na záver zopár tipov, ako kreatívne diskutovať so študentmi o tom, ako vznikajú klamstvá, dezinformácie a fámy a ako sa orientovať v médiách.

1. TITULKY: ČO LÁKA A ČO BUDÍ DÔVERU? (15 MIN. + 15 MIN. DISKUSIA)

Téma: Diskusia o dôvodoch, prečo nadpisy bývajú bulvárne/prehnané/s posunutým významom.

Pracujte v malých skupinách, rozdajte si 2-4 krátke texty z médií bez titulkov. Každá skupina má napísať ku každému textu dva nadpisy: jeden, ktorý má prinútiť čitateľa, aby text otvoril (klikateľný nadpis), a jeden, ktorý má čo najobjektívnejšie informovať, čo sa v článku píše. Pozor, oba musia byť pravdivé a vychádzať z textu.

Nadpisy zozbierajte, zamiešajte a nechajte študentov ku každému textu rozhodnúť, aký nadpis by ich motivoval text otvoriť a aký nie.

Diskutujte:

Ktorý z titulkov funguje lepšie?

Naozaj všetky titulkov vyjadrujú to, čo sa píše v texte, alebo majú posunutý význam?

Je možné napísať nadpis, ktorý by vyhovoval obom kategóriám?

2. KLAMÁR. DOKÁŽETE ROZLIŠIŤ LOŽ OD PRAVDY?

Téma: Dokážeme vždy intuitívne rozoznať klamstvo? A ak nie, aké iné možnosti máme?

Traja dobrovoľníci z radov študentov vytvoria každý osem tvrdení o sebe (4 pravdy a 4 nepravdy), o ktorých nikto iný v triede nevie, či sú pravdivé, alebo nie (napríklad drobnosti z detstva). Tieto tvrdenia o sebe presvedčivo prednesú pred celou triedou a ostatní študenti hádajú, či hovoria pravdu alebo klamú.

Často sa pri tejto aktivite ukáže, že niekto klamať vie, a niekto nie, a často práve sympatickí a dôveryhodní ľudia dokážu klamať pomerne presvedčivo.

Presah do veľkého sveta: ak neodhadneme klamstvo ani u našich spolužiakov, ako to môžeme vedieť u politikov? Len preto, že sú sympatickí, ešte nemusia hovoriť pravdu.

3. KTORÉ SPRÁVY SÚ KVALITNÉ A KTORÉ NEKVALITNÉ? (90 MIN.)

Téma: Čo rozlišuje hodnotnú správu od tej menej hodnotnej? Existujú nejaké rozumné kritériá?

Aktivita má tri časti a diskusiu (dohromady 90 minút). V tej prvej študenti spoločne vymyslia súbor pravidiel, ktoré by mala akákoľvek mediálna správa mať, aby jej ve-

riili. Pravidlá by mali sprioritizovať, aby drobnosti nemali rovnakú váhu ako podstatné veci.

V druhej časti svoj zoznam porovnajú s pravidlami nejakého média alebo watchdoga, napríklad konspiratori.sk alebo etický kódex New York Times a podobne, a prípadne ho poopravia.

V tretej časti na základe týchto kritérií obodujú niekoľko správ.

Na záver by mala byť diskusia o tom, či sa podarilo vytvoriť dobrý hodnotiaci test, či ich hodnotenie niektorých správ prekvapilo, a pod. Dôležité je, aby správy nehodnotili podľa obsahu, ale podľa formálnych kritérií.

4. ANONYMNÉ UDANIE. AKO BY STE SA ZACHOVALI?

Téma: Komu dôverujete?

Ako sa dá poprieť niečo, čo sa nestalo?

Anonym v emaile píše, že študenta podvádza priateľ/ka. Z mailu nie je jasné, kto ho píše, ale dáva zmysel, základné fakty o priateľovi sedia. Ako by sa zachovali?

Tipy na diskusiu: 1) Komu dôverujete viac, anonymovi alebo blízkemu človeku 2) Ako môže priateľ/ka vyvrátiť obvinenie, ktoré sa nestalo? Je to možné? 3) Samotné pripustenie si obvinenia je naštrbením dôvery k partnerovi/partnerke. 4) Akú motiváciu môže anonym mať? Je táto motivácia nezištná?

V ďalšom kroku je možné debatu rozšíriť zo vzťahovej roviny do roviny spoločenskej. Anonymom je konšpiračné médium, priateľom/priateľkou autority našej spoločnosti. Ako môžu vyvrátiť vymyslené obvinenia? Komu by ste verili viac? Akú motiváciu môžu mať konšpiračné weby?

5. SERIÓZNE MÉDIUM ALEBO PROPAGANDA: HODNOTÍME PODĽA ZNAČIEK ALEBO PODĽA ZMYSLU TEXTU?

Téma: Dokážete sa pri čítaní textu odosobniť od konkrétneho média a autora a čítať bez predsudkov?

Učiteľ vyberie tri texty a priradí im nového autora/médium. Upraví ich tak, aby v nich zostala pôvodná téma a argumentácia, no štylisticky majú pripomínať nového autora. Študenti texty analyzujú a hovoria, čo im neseďí. (Treba ich vopred varovať, že s textom nie je niečo v poriadku.)

Prepisy, ktoré je napríklad možné použiť:

Kotlebov volebný program – na editoriál významného slovenského novinára.

Článok z dezinformačného média – na článok z Deníka N.

Hitlerovu reč o Židoch – na blog o migrantoch.

(Na konci treba študentom vysvetliť, ako boli texty menené.)

Ponúkame päť tipov, ako sa dá čeliť propagande a nestáť sa internetovou „ovečkou“.

Namiesto záveru – odporúčania

1 PRISTUPUJTE K FACEBOOKU AKO K MIESTU, KTORÉ JE PRERASTENÉ NEZMYSLAMI.

Prírodné, neznamená to, že by Facebook bol len o propagande a hoaxoch. Pozor však na to, že Facebookom sa môže bez kontroly šíriť úplne čokoľvek, a to tvorcovia propagandy účinne využívajú.

2 NEPLATÍ ROVNICA: ČÍM ŠOKUJÚCEJŠIE, TÝM PRAVDIVEJŠIE

Konšpiračné média majú oproti tradičným médiám výhodu, že sa nemusia držať faktov a môžu ponúknuť akúkoľvek „šokujúcu informáciu“. Takýto článok môže na Facebooku zožať oveľa viac lajkov (a väčšinou sa to tak aj deje) než seriózný článok opisujúci realitu. Pokiaľ narazíte na článok, v ktorom vám budú tvrdiť, že odhaľuje pravdu, ktorú iní zamlčujú, je lepšie byť obozretný.

3 VŠÍMAJTE SI ZDROJ; RADŠEJ NEZDIEĽAJTE ČLÁNOK, AK NEPOZNÁTE WEB, KTORÝ HO PUBLIKOVAL.

Na Facebooku články konšpiračných i tradičných médií vyzerajú pri letnom pohľade rovnako. Je preto potrebné

všimnúť si zdroj uvedený menším písmom v spodnej časti okna. Pokiaľ zdroj nepoznáte, môžete si pozrieť zoznam na stránke Konšpiratori.sk.

4 TO, ŽE JE ČLÁNOK LAJKOVANÝ A ZDIEĽAJÚ HO KAMARÁTI, NEZNAMENÁ, ŽE NIE JE VYMYSLENÝ.

Ukázali sme si viacero článkov, ktoré na Facebooku nazbierali až tisíce lajkov, pritom fakty v nich boli prekrútené.

5 MAJTE LAJKNUTÚ AJ „DRUHÚ STRANU“.

Ak na Facebooku sledujete profily Borisa Kollára alebo Kotlebovu LSNS, je dobré poznať, čo píše tradičné médiá. Každé z médií má na Facebooku svoj profil, cez ktorý zdieľa svoje články.

Okrem toho je na Facebooku viac profilov, ktoré sa venujú práve internetovej propagande. Sú to napríklad: Dezinformácie Hoaxy Propaganda, Prečo ľuďom hrabe, Slovak Security Policy Institute, či Manipulátori.cz. Boj proti extrémizmu zasa na Facebooku monitoruje iniciatíva Spoločná krajina, ktorá organizuje aj diskusie.

1200 podporovateľov

ĎAKUJEME VÁM!

Vďaka podpore vyše **1200 ľudí a firiem**, ktorí spolu venovali **30 000 eur**, sme mohli túto príručku bezplatne darovať **35 000 študentom** na viac ako **200 školách**.

Za podporu ďakujeme aj Bratislavskému samosprávnemu kraju, ktorý ju nad rámec zbierky zakúpil pre **4000 študentov v župe**.

Za spoluprácu ďakujeme aj Slovenskému národnému divadlu, ktoré bude rozdávať príručku študentom pri svojich vystúpeniach.

Bratislavský
samosprávny
kraj

DENNÍK

